

Anni Männikkö

TUNNISTAAKO KUULIJA EETTISESTI TEHDYN TRUE CRIME -PODCASTIN?

TUNNISTAAKO KUULIJA EETTISESTI TEHDYN TRUE CRIME -PODCASTIN?

Anni Männikkö
Opinnäytetyö
Kevät 2024
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Viestinnän tutkinto-ohjelma, Journalismin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Anni Männikkö

Opinnäytetyön nimi: Tunnistaako kuulija eettisesti tehdyn true crime -podcastin?

Työn ohjaaja(t): Satu Koho ja Kati Teirikko

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2024

Sivumäärä: 45 + 1 liite

Tässä opinnäytetyössä tarkastelin, tunnistavatko podcastien kuuntelijat eettisesti tehdyn true crime -podcastin. True crimen eettisyyttä on pohdittu suhteessa sen viihteellistymiseen ja kaupallistumiseen. True crime -genre on ollut olemassa pitkään, mutta se saavutti uudenlaisen suosion podcastien muodossa. Genren eettisyyttä on tarkasteltu podcastien tekijöiden kautta, mutta opinnäytetyössäni aiheita havainnoitiin kuuntelijoiden näkökulmasta. Opinnäytetyöni aihe muodostui kiinnostuksestani podcasteihin ja eettisiin sekä moraalisiin kysymyksiin.

Käsittelin opinnäytetyöni tietoperustassa aiheeni sisältämät tärkeät käsitteet: true crime ja sen historian, podcastit ja etiikan. Muodostin eettisyydelle neljän teeman kautta käsitteet, joiden avulla valitsin opinnäytetyöhöni aineiston sekä tarkastelin haastateltavieni vastauksia. Aineistoni muodostui kahdesta kuunneltavasta podcastista, joista toinen sisältää teemojeni mukaisia eettisiä ja toinen epäeettisiä valintoja sekä viiden henkilön haastatteluista. Haastateltavat kuuntelivat valitsemani podcast-jaksot.

Tutkimusmenetelmäni olivat tutkimushaastattelu ja laadullinen sisällön analyysi. Haastattelut toteutin syvähaastatteluna. Valitsemani podcastit sekä haastattelut analysoitiin laadullisella sisällön analyysillä. Toteutin haastattelut kahdessa osassa, joissa kumpikin podcast-jakso käsiteltiin erikseen. Haastateltaville esitin avoimia kysymyksiä, joilla pyrin selvittämään, havaitsivatko he kuuntelemistaan jaksoista valitsemiani eettisiä teemoja. Haastattelujen avulla pyrin selvittämään tunnistavatko kuuntelijat eettisesti tehtyä podcast-jaksoa.

Opinnäytetyössäni päädyin siihen tulokseen, että kuuntelijat tunnistavat eettisesti tehdyn true crime podcastin joidenkin valitsemieni teemojen kautta, mutta eivät jokaisen. Kuuntelijat arvostavat luotettavan tiedon välittämistä sekä juontajien neutraalia suhtautumista rikostapauksista kerrottaessa. Kuuntelijat havainnoivat enemmän jaksoiden sisällössä olevia eettisiä valintoja kuin epäeettisiä.

Opinnäytetyöni antaa suuntaa antavasti käsitystä siitä, miten kuuntelijat havainnoivat podcastien eettistä tai epäeettistä sisältöä. Aiheen tutkimusta voitaisiin laajentaa suuremmalla haastateltavien määrällä sekä pidemmän aikavälin tarkastelulla.

Asiasanat: Podcast, Etiikka, True crime

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in communications, Option of journalism

Author(s): Anni Männikkö

Title of thesis: Does the listener recognise an ethically made true crime podcast?

Supervisor(s): Satu Koho & Kati Teirikko

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2024

Number of pages: e.g. 45 + 1 appendix

In this thesis, I examined whether podcast listeners recognise an ethically made true crime podcast. The ethics of true crime have been scrutinized as it has become more entertaining and commercialised. The true crime genre has existed for a long time, but it has now reached even a bigger audience in the form of podcast listeners. The ethics of this genre have been examined through the ears of the podcast makers, but in my thesis the subject was observed from the perspective of the listeners.

In my thesis, I covered the important concepts of my topic in the knowledge base: true crime and its history, podcasts and ethics. Through four themes, I formed the concepts of ethics, which I used to select the material for my thesis and to examine the responses of my interviewees. My data consisted of two podcasts, one containing ethical and one containing unethical choices, and interviews with five people.

My research methods were exploratory interviews and qualitative content analysis. The interviews were conducted as in-depth interviews. The podcasts I selected, and the interviews were analysed using qualitative content analysis.

Listeners value reliable delivery of information and the neutrality of the host when reporting on crime cases. Listeners recognise more ethical choices in the content of the episodes than unethical ones. My thesis provides an indicative insight into how listeners perceive the ethical or unethical content of true crime podcasts.

Keywords: Podcast, Interview, Ethics, True crime

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET AIHEESTA	9
2.1	Draamaa tosielämän rikostarinoissa	9
2.2	Kotimaiset true crime -podcastit ja niiden tekijöiden eettinen vastuu	9
3	TOSIELÄMÄN RIKOSTARINAT	11
3.1	True crimen muodostuminen	11
3.2	True crime -podcastit	12
4	ETIIKKA KÄSITTEENÄ JA ESIMERKKITAPAUSET	13
4.1	Eettisyyden määritelmä ja tulkinta	13
4.1.1	Kunnioitus asianomaisia kohtaan	14
4.1.2	Luotettavan tiedon välittäminen	14
4.1.3	Spekuloinnin välttäminen	14
4.1.4	Yksityisyyden suojaaminen	15
4.2	Esimerkkitapaus podcastien valvonnasta	15
5	PODCAST ELI AUDION VALLANKUMOUS	17
5.1	Mistä kaikki sai alkunsa?	17
5.2	Nykypäivän mahdollisuudet	17
6	TUTKIMUSMENETELMÄT	19
6.1	Tutkimushaastattelu	19
6.2	Laadullinen sisällönanalyysi	20
7	TARKASTELTAVAT PODCAST-JAKSOT JA NIIDEN ANALYYSI	21
7.1	I Don't Like Monday's – Kuulijoilta 12	21
7.2	True Crime and Wine Podcast Jakso 5: Teksasin Moottorisahamurhat	23
7.3	Haastateltavat ja kysymykset	25
8	HAASTATTELUJEN KULKU	27
8.1	Kuuntelijan 1 haastattelut	27
8.2	Kuuntelijan 2 haastattelut	29
8.3	Kuuntelijan 3 haastattelut	30
8.4	Kuuntelijan 4 haastattelut	32
8.4.1	Kuuntelijan 5 haastattelut	33
9	HAASTATTELUJEN ANALYYSI	35

9.1	Kunnioitus asianomaisia kohtaan	35
9.2	Luotettavan tiedon välittäminen	36
9.3	Spekuloinnin välttäminen.....	38
9.4	Yksityisyyden suojaaminen	39
10	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	41
11	YHTEENVETO	43
	LÄHTEET.....	45
	LIITTEET	49

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössäni tutkin, tunnistavatko kuuntelijat eettisesti tehtyä true crime -podcastia. Selvitän tutkimushaastattelujen avulla, havaitsevatko tai kiinnostavatko podcastien kuuntelijat huomiota jaksojen eettisiin ja epäeettisiin piirteisiin. Valitsin opinnäytetyöhöni havainnoitavaksi mediaksi podcastit, sillä olen kokenut true crime -genren saavuttaneen nykypäivänä aivan uudenlaisen suosion podcastien kautta. Havaintojeni mukaa true crime -podcasteja on jo pelkästään Suomessa useampi. Tästä voisikin päätellä, etteivät podcastien suosioon riitä enää mielenkiintoiset rikospaukset, vaan myös kerronnalla, laadukkuudella ja jaksoiden rakenteella on merkitystä. Erottuakseen podcastien on siis herätettävä kuulijassaan mielenkiintoa ja olla tarpeeksi viihdyttäviä. Voiko suosion havittelu tuottaa epäeettisempiä podcasteja, ja huomaavatko kuuntelijat tätä? Mitä ajatuksia podcastien tekijöiden lähestymistavat tosielämän rikoksiin kuuntelijoissa herättävät?

Seuraan itse mielenkiinnolla keskustelua true crime -median eettisyydestä. Olen havainnut, että usein keskustellaan siitä, miten podcastien tekijät huomioivat jaksoja tehdessään podcastiensa eettisen vastuullisuuden. Halusin lähestyä aiheitani kuuntelijoiden näkökulmasta, sillä aiheita ei olla käsitelty heidän näkökulmastaan yhtä paljon. Olen kiinnostunut siitä, mihin asioihin kuuntelijat kiinnostavat huomiota jaksoiden sisällössä, ja onko epäeettisten valintojen huomaaminen heille helppoa. Tarkastelen ainoastaan kuuntelijoiden näkökulmaa, koska haluan selvittää tarkemmin, millälaisia ajatuksia rikospodcastien rakenne ja kerronnalliset valinnat herättävät heissä. Tutkielmasani en analysoi kuuntelijoiden kokemuksia määrällisesti vaan pyrin ymmärtämään heitä avoimen haastattelun kautta. Tarkastelen opinnäytetyössäni eettisyyttä seuraavan neljän teeman kautta: kunnioitus asianomaisia kohtaan, luotettavan tiedon välittäminen, spekuloinnin välttäminen ja yksityisyyden suojaaminen. Opinnäytetyössäni haastateltavat kuuntelijat kuuntelevat kaksi podcastia, joista toinen sisältää teemojen mukaisia eettisiä valintoja ja toinen epäeettisiä valintoja.

Olen ollut itse pitkään aktiivinen podcastien kuuntelija. Opiskelujeni kautta päädyin työharjoitteluun podcast-tuotantoyhtiöön. Tuottajaharjoittelijana pääsin näkemään ja opettelemaan, mitä eri vaiheita tuotannossa on, ja mitä asioita esimerkiksi podcastien käsikirjoittamisessa pitää ottaa huomioon. Koen, että minulla on ymmärrystä ja osaamista tuottajan näkökulmasta havainnoidessani podcast-jaksoiden rakennetta. Podcastien lisäksi olen aina ollut kiinnostunut moraalisisista ja eettisistä kysymyksistä. Halusin päästä hyödyntämään hankkimaani osaamista sekä kiinnostuksen kohteitani opinnäytetyössäni. Valitsemieni aihealueiden yhdistäminen sekä niiden tutkiminen tuntui

luontevalta opinnäytetyössäni. Opinnäytetyöni sisällön ideoinnissa sekä muokkaamisessa on hyödynnetty tekoälyä.

2 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET AIHEESTA

Tässä luvussa esittelen kaksi opinnäytetyötä, jotka sivuavat aihettani podcastien sisällön ja eettisen vastuun kannalta. Opinnäytetyöt eivät käsittele aiheitaan kuuntelijoiden näkökulmasta, mutta ne sisältävät paljon tietoa podcastien tekemiseen liittyvistä eettisistä valinnoista. Opinnäytetyöt antavat omaan opinnäytetyöhöni tärkeää tietoa tekijöiden näkökulmasta, podcast-jaksojen sisällön rakentumisesta sekä siitä, mitä eettisiä valintoja jaksoissa voidaan tehdä. Uskoakseni tämä auttaa minua, kun muodostan haastateltavilleni haastattelukysymyksiä ja valitsen opinnäytetyöhöni kuunneltavia podcast-jaksoja.

2.1 Draamaa tosielämän rikostarinoissa

Oulun ammattikorkeakoulussa vuonna 2020 Terhi Ojala on tutkinut opinnäytetyössään true crime -podcastien rakentumista ja sisältöä. Ojala on valinnut opinnäytetyöhönsä analysoitavaksi kolme eri rikospodcast-jaksoa ja käyttänyt tutkimusmenetelmänä dramaturgista analyysia sekä median moodit -mallia. Opinnäytetyöstä selviää, että rikospodcasteja yhdistää tarinan pohjaaminen informaatiomoodiin, alkuun sekä loppuun liittyvät podcast-elementit ja kronologinen tarinankerrontatyyli. Ojalan opinnäytetyössä käsitellään sitä, millä tavalla jaksoissa pyritään herättämään kuulijoiden tunteita. (Ojala 2020, 26–33.)

Opinnäytetyöstä käy ilmi, että hänen valitsemiensa kolmen rikospodcastin jaksoista löytyy hyvin erilaisia tapoja pyrkiä herättämään tunteita kuuntelijoissa. Vaikka jaksoissa on paljon samankaltaisuuksia, ovat ne kuuntelukokemuksiltaan myös hyvin erilaisia. Mielenkiintoista on, että Ojalan tutkielmassa huomataan podcast-jaksojen erilaisia sisällöllisiä ratkaisuja ja tapoja kertoa rikoksisista. Ojala toteaa johtopäätöksissään, että kuuntelijoita miellyttävä erilaiset tehokeinot, ja suomalaiset rikospodcastit eivät ole aina verrattavissa toisiinsa. (Ojala 2020, 26–33.)

2.2 Kotimaiset true crime -podcastit ja niiden tekijöiden eettinen vastuu

Metropolian ammattikorkeakoulun opiskelija Noora Hakola tutki vuonna 2020 opinnäytetyössään kotimaisten true crime -podcastien tekijöiden eettistä vastuuta. Opinnäytetyössä pureuduttiin siihen, miten tekijät ottavat eettisen vastuun huomioon tehdessään rikospodcasteja. Opinnäytetyössä

Hakola käyttää apuna Julkisen sanan neuvoston Journalistin ohjeita analysoidessaan tekijöiden valintoja ja toiminnan samankaltaisuuksia. Rikospodcastia Hakola analysoi sisällönanalyysin keinoin.

Hakola toteaa opinnäytetyössään, etteivät suomalaiset true crime -podcastien tekijät vaikuta toimivan kovin epäeettisesti tai arveluttavalla tavalla. Suuri osa tutkittavien podcastien tekijöistä vaikuttavat pohtineen toimintansa vastuullisuutta sekä noudattavat Journalistin ohjeita. (Hakola 2020, 47–48.) Tutkielman tulos on mielenkiintoinen sekä opinnäytetyöni kannalta oleellinen. Valitessani opinnäytetyöhöni haastateltaville kuunneltavia podcast-jaksoja, ovat jaksojen eettisyyden ja epäeettisyyden perustelujen oltava aiheellisia. Hakolan opinnäytetyössä nousi esille seuraavanlaisia mahdollisesti epäeettisiä teemoja: yksityisyydensuoja, omaisten suru, kesken olevien rikostapausten käsittely podcasteissa, jaksojen sisältöjen päivittyminen tapauksien edetessä, lain rikkominen ja harrastepohjalta sensitiivisten aiheiden käsittely (Hakola 2020, 48). Pysin ottamaan huomioon näiden teemojen tarkastelun myös omassa opinnäytetyössäni.

Hakolan aineisto sivuaa opinnäytetyötäni siten, että sen avulla pystyn kiinnittämään huomiota tekijöiden vastuullisiin valintoihin ja niiden huomioimiseen vaikuttaviin asioihin. Tarkastelen, havaitsevatko haastateltavani opinnäytetyössäni samankaltaisia teemoja ja millaisia ajatuksia sekä tunteuksia ne herättävät. Toivon, että opinnäytetyölläni pystyn tuomaan laajempaa näkökulmaa rikospodcastien eettisyyteen liittyvään keskusteluun.

3 TOSIELÄMÄN RIKOSTARINAT

Tässä luvussa avaan tarkemmin tosielämän rikostarinoita eli true crime -genreä.

3.1 True crimen muodostuminen

True crime -kerronta on todellisiin rikostapahtumiin perustuvaa ei-fiktiivistä kerrontaa. True crimelle on haastavaa antaa yksiselitteistä määritelmää, sillä se on tosielämän kuvaamisen yksi ilmiö. Tosirikosilmiö ei ole pelkästään kerrontaa, vaan se sisältää myös monenlaista muuta toimintaa rikostapauksien ympärillä. Ilmiön tutkiminen jäisi vajaaksi, jos siihen sisällyttäisi vain sen kerronnallisen puolen. (Ruohonen 2022, 10.) Viittaan tässä opinnäytetyössä true crime -genren käsitteellä tosielämän rikoksista tehtyihin viihteellisiin sisältöihin. Genreä käsitellään esimerkiksi kirjallisuudessa, podcasteissa, televisiosarjoissa ja -dokumenteissa (Tuomi 2022, 52–63).

True crime -genreen perehtynyt tutkijatohtori Pauliina Tuomi kertoo, että true crime ei ole ilmiönä uusi. Ensimmäisenä true crime -teoksena populaarikulttuurissa voidaan pitää Truman Capoten kirjoittamaa kirjaa *Kylmäverisesti*. Kirja ilmestyi vuonna 1960. Rikokset ovat olleet viihdettä kuitenkin jo aikaisemmin, kun rikospamflettien sisältämiä rikoksien yksityiskohtia avattiin tarkemmin vuonna 1800. Ihmisen mieli on kiinnostunut tietynlaisista kammottavista asioista ja tapahtumista. Fiktiivisen ja oikean tapahtuman välillä on selkeä ero. Oikeaan rikostapahtumaan koettu uteliaisuus herää esiin eri tavalla. (Kelola 2022.) Tietyllä tavalla myös Uutta testamenttia voidaan kokea tosirikoskerrontana. Jeesuksen toimintaa ja lopulta hänen saamaansa oikeudenkäyntiä voidaan pitää rikostapauksena, josta evankeliumit kertoivat kansalle. Suomessa rikostapauksia on dokumentoitu 1600-luvulta lähtien oikeuden pöytäkirjoihin. (Ruohonen 2022, 12.)

Tuomi kertoo, että toisin kun Yhdysvalloissa ja Britanniassa, Suomessa true crime -bisnes ei ole vielä äärimmäisyyksiin vietyä. Suomessa tapahtuu ainakin toistaiseksi selkeämpää rajanvetoa true crimen viihteellistämisen sopivuudelle. Genre on osa maailmamme ajankuvaa, ja sen suosiota voi selittää tarve herättää yleisössä tunteita sekä saada heissä aikaan reaktioita. (Kelola 2022.)

3.2 True crime -podcastit

True crime -podcastien historia on alle kymmenen vuotta vanha, ja niiden juuret ovat vuonna 2014 julkaistussa yhdysvaltalaisessa *Serial* puheohjelmassa. *Serial*-sarja on yhdistelmä tosirikoskerrontaa sekä tutkivaa journalismia. *Serial*-sarjan laaja taustatyö toi sille mainetta niin tutkivan journalismin, kuin true crimen parissa. *Serial*-sarjan jaksot ovat pitkiä, noin tunnin pituisia. Sarjan innoittamana alettiin Suomessa julkaista true crime -podcasteja 2010-luvun puolivälistä eteenpäin. Esimerkkejä suomalaisista true crime -podcasteista sekä puheohjelmista ovat Justiina Toivakan sekä Pauliina Kääriäisen juontama *Huorapuutarha*, ja Saara Nurmon juontama *Murha joka tapahtui*. Suomalaisten erityisessä suosiossa on Tilda Laaksosen juontama *Jäljillä*. Kuuntelijoita Laaksosen podcastilla on ollut viikon sisällä jopa lähes satatuhatta. (Ruohonen 2022, 341–342.) Suomalaisista neljäsosa kuuntelee podcasteja satunnaisesti. Äänikirjojen sekä podcastien kuuntelijoiden ikäryhmä painottuu nuoriin aikuisiin. (Ruohonen 2022, 343.)

4 ETIIKKA KÄSITTEENÄ JA ESIMERKKITAPAUS

Tässä kappaleessa avaan laajemmin etiikkaa käsitteenä ja sitä, millä tavalla opinnäytetyössäni tulkitaan etiikka.

4.1 Eettisyyden määritelmä ja tulkinta

Tiivistettynä etiikka on periaate, joka antaa yhteisölle oikeuden tuomita käytöksen hyväksyttynä tai hyvän käytöksen vastaisena. Sen määrittely voi olla ongelmallista, sillä jokaisella voi olla hyvin erilaisia mittareita eettisyyden arviointiin. Ongelmallisuutta määritelmälle aiheuttaa myös se, että universaalilla tasolla ei ole olemassa absoluuttista tapaa toimia oikein tai väärin. Kaikilla yhteisöillä ja yksilöillä on omat tulkintansa, jotka voivat erota toisistaan. (Nordenstreng & Heinonen 2002, 80.)

Etiikkaa ja moraalialia käytetään usein puhekielessä tarkoittaen samaa asiaa, vaikka niiden merkityksissä on eroavaisuuksia. Määritelmänä etiikan voidaan ajatella tarkoittavan etymologian perusteella luonteen tai persoonallisuuden piirteettä, kun taas moraalial tarkoittaa jonkin ohjeen tai periaatteen mukaan toimimista. Filosofisella etiikalla tarkoitetaan teoreettisia vastauksia ihmisten moraalialle toiminnalle. Se pyrkii selvittämään käsitteitä ”hyvä” ja ”oikea”. (Pietarinen 2015.) Itse käsitän etiikan arvojen ja moraalialisten periaatteiden tarkasteluna, joita ohjaavat oikeaa ja väärää toiminta ihmisten kohtaamisissa erilaisissa tilanteissa. Ymmärrän, että etiikan määrittely voi olla jokaiselle ihmiselle subjektiivinen kokemus, johon ei suoranaisesti ole oikeaa tai väärää vastausta.

Opinnäytetyössäni käsittelen eettisyyttä valitsemieni neljän eri teeman kautta. Aihealueiden valintaan sekä määrittelyyn käytän apuna viestinnän eettisiä ohjeita, true crime -podcasteihin erikoistuneiden sivustojen ohjeistuksia sekä Suomen lakia. Valitsemieni neljän teeman kautta pyrin ymmärtämään, miten eettisyys jaksoissa ilmenee ja millaisia valintoja podcastien tekijät ovat tehneet näiden periaatteiden pohjalta. Käytän teemoja myös apuna analysoidessani tutkimushaastatteluja ja selvitän, havaitsevatko kuuntelijat näitä teemoja podcast-jaksoista. Seuraavissa luvuissa esittelen valitsemani neljä teemaa.

4.1.1 Kunnioitus asianomaisia kohtaan

Tosielämän rikollisuus käsittelee oikeiden ihmisten kokemuksia. Kerronnalla voi olla vaikutus asianomaisiin, jotka yhä surevat ja käsittelevät tapahtumia. True crime podcast training -sivuston mukaan viihteelliseksi tarkoitettujen podcastien on pyrittävä kertomaan tarinat niin, että ne kunnioittavat uhrien muistoja sekä heidän läheisiään (True crime podcast training 2024). Näkemykseni mukaan tämä on yksi tärkeimmistä ohjeista, sillä podcastien sisältö sekä viihteellistäminen voi vaikuttaa negatiivisesti eniten uhriin tai hänen läheisiinsä.

Ääritapauksessa podcastien tekijä voi syyllistyä myös kunnianloukkaukseen. Lakia rikkovaan kunnianloukkaukseen voidaan tuomita henkilö, joka esittää valheellista tietoa tai halventaa toista. Jos valheellisen halvennuksen kohteeksi joutuu kuollut henkilö, voidaan myös siitä tuomita kunnianloukkaukseen, mikäli se aiheuttaa kärsimystä menehtyneen erityisen läheiselle henkilölle. (Minilex 2024.)

4.1.2 Luotettavan tiedon välittäminen

Rikostapahtumista puhuessaan tulee kertojan varmistaa lähteidensä luotettavuus ja esittää tapauksesta kuulijoille tarpeeksi kattavasti tietoa. Kerronnan tulee olla puolueetonta, ja väitteiden todentamukaisuus tulee tarkastaa. (True crime podcast training 2024.) Tieto tulee esittää aina todentamukaisella tavalla sekä tarvittaessa virheellinen raportointi tulee aina korjata (Viestinnän eettinen neuvottelukunta 2024). Myös oman näkemykseni mukaan tekijällä on aina vastuu varmistaa tarinan ja tietojen oikeellisuus ja poistaa mahdollinen väärä tieto viipymättä. Vaikka jaksossa annettu väärä informaatio korjattaisiinkin esimerkiksi seuraavaan podcastin jaksoon, on mahdollista, etteivät edellisen jakson kuulijat päädy seuraavan jakson pariin.

4.1.3 Spekuloinnin välttäminen

Rikoksien turha spekulointi ja niiden sensaatiomainen käsittely voi johtaa kuulijoita harhaan ja väärin ymmärtää tapauksen tosiseikkoja. Spekulointi voi aiheuttaa uhrien läheisille tuhrää kärsimystä tragedian ympärillä. (True crime podcast training 2024.) Spekuloinnin välttämistä voisi verrata

aikaisemmin käsittelemääni asianomaisten kunnioittamiseen. Näkemykseni mukaan nämä teemat tukevat toinen toisiaan. Kertojan pitää erottaa yleisölleen selkeästi omat mielipiteensä ja näkemyksensä tosiasioista sekä selventää mahdolliset viestinnälliset haasteet ja riskit (Viestinnän eettinen neuvottelukunta 2024). Havaintojeni mukaan, spekulointi on hyvin ominaista true crime sisällöille, mutta se voi aiheuttaa kuuntelijoissa epäselvyyttä siitä, mikä on todellisiin faktoihin perustuvaa tietoa ja mikä ei.

4.1.4 Yksityisyyden suojaaminen

Rikoksista kerrottaessa tulee tapauksesta pystyä kertomaan niin, ettei paljasta tarinan asianomaisista arkaluonteisia ei-julkisia tietoja tai sellaisia tietoja, joiden esiin tuomisella ei ole merkitystä tarinan kannalta (True crime podcast training 2024). Suosituimmilla true crime -podcasteilla on havaintojeni mukaan useita tuhansia kuuntelijoita sekä seuraajia. Seuraajilla voi olla kiinnostusta selvittää tarkemmin rikostapahtumien asianomaisten henkilö- ja yksityistietoja. Tämänkaltaisen toiminta, voi näkemykseni mukaan vaarantaa tai vaikeuttaa huomattavasti true crime -tarinoiden asianomaisten elämää.

4.2 Esimerkkitapaus podcastien valvonnasta

Podcastien sisältöä ei toistaiseksi juurikaan seurata, sillä niitä ei havaintojeni mukaan useimmiten ole julkaistu alustalla, joka olisi sitoutunut esimerkiksi Julkisen sanan neuvoston Journalistin ohjeisiin. Sivustoilla, jotka ovat sitoutuneet Journalistin ohjeisiin, on vastuu toimia ohjeiden mukaan ja niiden sisällöstä sivuston kuluttajat voivat kannella Julkisen sanan neuvostolle. Oletan myös, ettei suurin osa viihdepodcasteista tuota tarkoituksella journalistista sisältöä, vaikka niissä käsiteltäisiin toimittajamaisesti esimerkiksi tosielämän rikostapahtumia.

Esimerkkitapauksena podcastien sisällön eettisestä valvonnasta voidaan pitää Julkisen sanan neuvoston tarkkailuun otettua true crime -podcast-sarjaa *Ovi alamaailmaan* ja siihen liittynyttä *Ilta alamaailmassa* -ohjelmaa, joka on julkaistu Yle Arenassa. Yle Areena on sitoutunut Journalistin ohjeisiin, ja näin ollen sen sisällöstä voi kannella Julkisen sanan neuvostolle. Kantelu on opinnäytetyöni aiheen kannalta oleellinen, sillä se on esimerkki siitä, kuinka mahdollisesti podcastien eettistä vastuullisuutta voidaan seurata.

Jaksossa lina Ahonen avaa rooliaan Aarnio-oikeudenkäyntien käynnistäjänä (Yle Areena 2023). Kantelussa nostettiin esiin jaksossa esiintyneitä useita olennaisia asiavirheitä. Kantelijat huomauttivat podcastissa esitettyjen väitteiden virheellisyydestä sekä puutteellisesta tiedonhankinnasta. Podcastissa mainitun päähenkilön, lina Ahosen, väitettiin olevan rikokseton henkilö, vaikka hänellä oli lainvoimaisia rikostuomioita. Kantelijoiden mukaan virheellistä tietoa ei oikaistu Ylellä asiaan kuuluvasti eikä tarpeeksi näkyvästi. Ahosen kertomuksien ristiriitaisuuksista ei mainittu jaksossa, jolloin kuulija ei saanut kaikkia näkökulmia tarinan sisältöön. Ahosen väitettä siitä, että Jari Aarnio olisi tehnyt hänestä prostituoidun, kyseenalaistettiin. (JSN 2024.)

Samassa jaksossa Veiko Larsenin haastattelussa esitetty väite Punavuoren kaksoismurhan taustoista oli JSN:n mukaan epäuskottava eikä siihen esitetty todisteita. Jaksossa esitettiin myös muita väitteitä, jotka osoittautuivat virheellisiksi, kuten esimerkiksi miljonäärin lesken osallisuus veropetokseen. Myöskään *Ilta alamaailmassa* -lähetyksessä esitetty selvänäköisyysseesio ei vastannut hyvän journalistisen tavan mukaisia tiedonhankkimiskeinoja. (JSN 2024.)

Yle vastasi kanteluihin vedoten, että true crime -genreen kuuluu tekijän subjektiivinen näkökulma sekä spekulointi ja että tarinoiden esittäminen eri henkilöiden kokemusten kautta ei ole välttämättä objektiivista journalismia. Yle myös painotti, että sen kokonaistilannetta tulee tarkastella, eikä yhtä ohjelmasarjaa pidä arvioida erillisenä muusta sen tuottamasta sisällöstä. Yle myös korosti, että virheelliset tiedot korjattiin asianmukaisesti ja että podcast-jakson tarkoituksena oli tuoda esiin erilaisia näkökulmia, eikä tuottaa faktapohjaista journalismia. Ylen mukaan myös Jari Aarniolle oli tarjottu mahdollisuutta haastatteluun, mutta Aarnio oli kieltäytynyt tästä useasti. Vaikka jaksossa oli virheellistä tietoa ja kantelijoiden huomiot olivat perusteltuja, Yle katsoi, ettei se ollut rikkonut Journalistin ohjeita. (JSN 2024.)

Näkemykseni mukaan Yle ei noudattanut oikeaoppisesti Journalistin ohjeita ja Julkisen sanan neuvosto antoi tuomionsa oikeilla perusteilla. Ymmärrän, että Yle vetosi true crimen genren subjektiiviseen tapaan käsitellä rikostapauksia, mutta koen, ettei se ole tarpeeksi merkittävä syy julkaista alustalla ohjeiden vastaista sisältöä.

5 PODCAST ELI AUDION VALLANKUMOUS

Podcast on video- tai äänitallenne, jonka pystyy kuuntelemaan tai lataamaan itselleen myöhemmin kuunneltavaksi verkosta (Eronen 2018). Podcast eroaa perinteisestä radiolähetyksestä sillä, että kuulija pystyy kuuntelemaan sitä milloin tahansa ja niin usein, kuin haluaa. Yleensä podcast on sarjamuotoinen, ja se julkaistaan tiettyinä valittuna ajankohtana. Podcastit ovat yleensä hyvin vapaamuotoisia ja voivat muistuttaa jopa esseitä. (Utismedialiitto 2023.) Havaittiin podcast-tuottajan roolissa, että podcastit poikkeavat sisällöllisesti muista nauhoitetuista audiosisällöistä, erityisesti niiden käsikirjoituksen, näkökulman ja valitun teeman osalta.

5.1 Mistä kaikki sai alkunsa?

Ensimmäisenä podcastina voidaan pitää Christopher Lydodin ja Dave Winerin vuonna 2003 Harvardin yliopistossa äänittämää keskustelua, jonka tekemiseen käytettiin äänityslaitetta ja kannettavaa tietokonetta. Äänite oli ensimmäinen, joka jaettiin RSS-syötteeseen. Podcastin nimi on *Open Source* ja se on pisimpään jatkunut podcast koko maailmassa. (Podnews 2023.) Laajemmin podcastien tekemisen voidaan ajatella saaneen alkunsa vuonna 2004, kun Dave Winer, Adam Curry sekä muut osalliset keksivät, kuinka audiotallenteet on mahdollista siirtää tietokoneen kautta iPodiin tai muulle kannettavalle musiikkilaitteelle (Aalto 2005).

Yksinkertainen keksintö sai osan ihmisistä jopa uskomaan, että valtavirtaradio olisi mennyttä. Keksinnön avulla radioyhtiöt kuitenkin toivoivat, että he pystyisivät tavoittamaan myös sellaisia kuulijoita, jotka eivät pysty kuuntelemaan ohjelmaa reaaliajassa. Keksinnöllä oli myös merkitystä Yleisradion internetpalveluihin, sillä ennen tallennettuja audioita pystyi kuuntelemaan vain nettisivujen kautta. (Aalto 2005.) Sanana 'podcast' muodostui ensimmäisen kerran vuonna 2004 The Guardian -lehden toimittajan Ben Hammersleyn toimesta. Hammerslyn yhdisti 'iPod'-sanasta peräisin olevan osan ja 'broadcast'-sanana. Termi vakiintui ja jäi käyttöön. (Pölonen 2023.)

5.2 Nykypäivän mahdollisuudet

Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana podcastien suosio viihteenä on kasvanut merkittävästi ja viime vuosina jopa räjähdysmäisesti. Vuonna 2020 Radiomedian tekemän kyselytutkimuksen

mukaan 21 prosenttia 15–64-vuotiaista suomalaisista kuuntelee podcasteja viikoittain, ja heistä 39 prosenttia kuuntelee niitä kuukausittain. (Radiomedia 2020.) Maailmanlaajuisesti podcasteilla on yli 400 miljoonaa kuuntelijaa. Suomessa eniten käytetyimmän podcast-alustan, Spotifyn, tiedot kertovat, että podcastien kuuntelu on kasvanut Suomessa 87 prosenttia elokuusta 2021. (Pölonen 2023.) Radiomedian toteuttama tutkimus osoittaa, että podcastien suosituimmat aihealueet ovat viihde, uutiset, ajankohtaiset asiat sekä ihmissuhdeasiat. Sukupuolten välillä on myös selkeitä eroja aihealueiden kiinnostuksessa. Esimerkiksi miehet suosivat urheiluaiheita ja naiset ihmissuhdeaiheita. Kuuntelumotiiveista tärkeimpiä ovat viihtyminen, uuden oppiminen sekä rentoutuminen. Monet kuuntelijat myös pitävät podcasteja vaihtoehtona musiikin kuuntelemiselle. (Radiomedia 2020.)

Podcasteihin liittyy myös taloudellisia mahdollisuuksia. Kansainvälisesti podcastien odotetaan tuottavan jopa neljän miljardin dollarin tulot vuonna 2024. (Pölonen 2023.) Podcastien laadun merkitys on kasvussa, ja yhä useampi on valmis maksamaan podcastien kuuntelemisesta. Podcast- ja äänikirjapalvelu Podimon vuoden 2024 kyselyssä peräti 62 prosenttia vastaajista ilmoitti olevansa valmiita maksamaan podcasteista, jos se takaa podcastien tekijöille heidän ansaitsemansa korvauksen, tai hinta on tilaajille riittävän edullinen. Vuoteen 2023 verrattuna tämä kertoo selvästä noususta, sillä vastaava prosenttiosuus oli vuotta aiemmin 49. Erityisesti nuoremmat henkilöt ovat suostuvaisempia maksulliselle sisällölle, sillä 25–34 vuotiaista jopa 71 prosenttia olisi valmis maksamaan kuuntelemistaan podcasteista. (STT 2024.)

Podcasteista kiinnostuneena ja alalla työskennellessäni olen havainnut, että nykyään niiden tuottaminen on mahdollista lähes kaikille haluaville. Kokemukseni mukaan äänittäminen sekä editointi onnistuu tarvittaessa pelkällä älypuhelimella. Esimerkiksi Helsingin keskuskirjasto Oodi tarjoaa lainattavaksi podcastien äänityssettejä ja äänitystiloja (Helsinki varaamo 2024). Havaintojen mukaan podcastien sisältö voi olla pelkästään viihteellistä, mutta myös esimerkiksi journalistista tai opettavaista. Podcasteilla halutaan usein saavuttaa jostain tietystä aihealueesta kiinnostunut kuulijakunta. Usein juontajat sekä kuulijat käyvätkin aktiivista keskustelua, ja kuuntelijoita osallistutetaan podcastin tekemiseen mukaan. Näkemykseni mukaan podcastien kuuntelijoilla voi olla siis suuri vaikutus siihen, mihin suuntaan jaksot tai koko podcast-sarja muodostuvat.

6 TUTKIMUSMENETELMÄT

Käytän opinnäytetyössäni tutkimusmenetelminä tutkimushaastattelua sekä laadullista sisällönanalyysia. Seuraavissa luvuissa esittelen tutkimusmenetelmät tarkemmin, sekä kerron, kuinka aion hyödyntää niitä opinnäytetyössäni.

6.1 Tutkimushaastattelu

Halusin saada tutkielmaani vastauksia kuuntelijoiden näkökulmasta, joten aineiston keräsin haastatteleamalla viittä eri henkilöä. Jotta haastattelut voisivat antaa mahdollisimman erilaisia näkökulmia, valittiin haastateltavat eri ikäryhmistä, sukupuolista ja ammattikunnista. Haastateltavat kuuntelivat kaksi true crime -podcast-jaksoa. Tein arvion podcast-jaksojen eettisyydestä luvussa 4 esittelemäni neljän eettisyyden teeman perusteella.

Haastattelumuodossa toteutetun tutkimuksen etuja ovat muun muassa ihmisten näkeminen subjekteina, jolloin he saavat mahdollisuuden tuoda esille heitä koskevia asioita, sekä se, että tietoja voidaan syventää ja selvittää sekä pyytää mielipiteille perusteluita (Hirsijärvi & Hurme 2022, 3.1.) Tutkimusmenetelmäksi valikoitui strukturoimaton syvähaastattelu, jossa käytän avoimia kysymyksiä. Menetelmä mahdollistaa haastattelujen laajan syvällisen ja perinpohjaisen tarkastelun. (Hirsijärvi & Hurme 2022, 4.1.2.) Tutkimusmenetelmän avulla haastattelutilanne pystytään pitämään avoimena keskusteluna ja haastateltavien vastauksiin voidaan syventyä sekä selvittää niiden lähdekohdat. Syvähaastattelussa haastattelijan tehtävänä on päästä syvemmälle haastateltavien vastauksiin ja rakentaa haastattelulle jatkoa niiden avulla. Tällainen haastattelumenetelmä muistuttaa paljon normaalia keskustelua, joka etenee luonnollisesti vastauksien kautta. (Hirsijärvi & Hurme 2022, 4.2.2.)

Muodostin 17 kohdan kysymyslistan haastateltaville haastattelun avuksi (Liite 1). Kysymykset ovat pääsääntöisesti avoimia kysymyksiä, mutta lista sisältää myös kaksi valintakysymystä, joiden avulla saadaan selkeät vastaukset haastateltavien aktiivisuuteen podcastien kuuntelijoina ja siitä, millainen mielikuva jaksojen kerronnasta kuuntelijalle jää. Muuten kysymykset ovat vain suuntaa antavia, ja niiden käyttäminen vaihtelee sen mukaan, miten haastattelutilanne etenee.

6.2 Laadullinen sisällönanalyysi

Käytän tutkielman analyysiosiossa menetelmänä laadullista sisällönanalyysia. Sisällönanalyysilla tarkastelen valitsemiani podcasteja sekä niiden pohjalta tekemiäni haastatteluja. Sisällönanalyysi on perusmenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisten tutkimusten perinteissä. Useimmat eri nimillä kulkevat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat jollain tavalla sisällönanalyysiin. Sillä voidaan tarkoittaa myös nähtyjien, kuultujen ja kirjoitettujen aineistojen analyysiä väljänä teoreettisena kehyksenä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, Luku 4.)

Strukturoimattoman aineiston analyysin tekemiseen sisällönanalyysi sopii hyvin ja menetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta aiheesta tai asiasta tiivistetty kuvaus (Tuomi & Sarajärvi 4.4). Tässä opinnäytetyössä sisällönanalyysilla tarkoitetaan dokumenttien analysointia sanallisesti. Kvantifiointia voidaan kuitenkin käyttää apuna myös sisällönanalyysissa, mutta niin ei tässä opinnäytetyössä tehdä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4.4.2.)

Halusin käyttää tutkielmassani sisällönanalyysinä laadullista havainnointia määrällisen sijaan, koska määrällinen havainnointi voisi antaa harhaanjohtavia tuloksia haastateltavien rajallisen määrän vuoksi, eikä kuuntelijoiden tarkempia mielipiteitä ja näkökulmia voitaisi selvittää perinpohjaisesti. Haluan ottaa huomioon myös laajemmin haastateltavien tunteet, ja ymmärtää syvemmin vastaukset heidän näkökulmastaan. Laadullisen havainnoinnin avulla pystyn syventymään kuuntelijoiden kokemuksiin, näkemyksiin ja tuntemuksiin jaksojen suhteen.

7 TARKASTELTAVAT PODCAST-JAKSOT JA NIIDEN ANALYYSI

Opinnäytetyöhöni olen valinnut haastateltavilleni kuunneltavaksi kaksi true crime -podcast-jaksoa. Kummatkin jaksoista ovat suomenkielisiä, ja ne ovat ilmaiseksi kuunneltavissa Spotify-alustalla. Ensimmäisenä esittelen valitsemieni teemojen mukaan eettisesti tehdyn true crime -podcast-jakson *I Don't Like Monday's – Kuulijoilta 12*, ja sen jälkeen näkemykseni mukaan epäeettisesti tehdyn true crime -podcast-jakson *True Crime and Wine Podcast Jakso 5: Teksasin Moottorisahamurhat*. Lopuksi avaan myös tarkemmin haastattelujen toteutusta.

7.1 I Don't Like Monday's – Kuulijoilta 12

Opinnäytetyöhöni valikoitui kuunneltavaksi *I Don't Like Monday's*:in jakso nimeltä: *Kuulijoita 12*. Jakso edustaa opinnäytetyössäni eettisesti tehtyä true crime-podcast-jaksoa. *I Don't Like Mondays* on suomenkielinen podcast, jossa käsitellään erilaisia rikostapahtumia. Välillä jaksoissa kuullaan myös podcastin kuuntelijoiden tarinoita, kuten tässä valitussa jaksossa. Podcastilla on yksi juontaja, ja sen ensimmäinen jakso on ilmestynyt huhtikuussa 2019. Podcastia on julkaistu ilmaiseksi kuunneltavaksi aikaisemmin, kunnes se siirtyi melkein kokonaan PodMe -alustalle, joka on maksullinen. (Spotify 2024.)

Kuunneltava jakso oli haastateltaville ilmaiseksi kuunneltavissa Spotifyssa. Jakson nimi viittaa siihen, kuinka mones podcastin kuuntelijoiden tarinoita sisältävä jakso on kyseessä. Kuuntelijoiden lähettämien tarinoiden lisäksi jaksossa perehdytään tarkemmin Helsingissä tapahtuneisiin kellarisurmiin. Kellarisurmat liittyvät jaksossa esiintyviin kuuntelijoiden tarinoihin, joten juontaja haluaa kertoa tästä rikostapahtumasta jaksossa tarkemmin sekä laajemmin. Jaksossa mainitaan kellarisurmien lisäksi myös Bodominjärven kolmoissurma, Tuusulan ja Koskelan teinisurmat sekä aivan jaksossa lopussa läpi käydään yhdysvaltalaisen Mackenzie Shirillan kolaritapausta. (Spotify 2024.)

Jakso valikoitui eettiseksi jaksoksi useista syistä. Ensinnäkin jakson alussa mainitaan tarinoiden lähteet ja juontajan osuus tarinoiden tarkistamiseen, tämä vahvistaa näkemystäni luotettavalle tiedolla. Juontaja myös varoittaa *I Don't Like Mondays – Kuulijoita 12* jakson alussa kuuntelijoita, joita tapaukset voivat koskettaa läheltä. Jaksossa ei spekuloida tapauksista, ja se pyrkii neutraaliin

kerrontatapaan. Jakso alkaa seuraavanlaisella juonnolla, joka pyrkii välttämään spekulointia ja välittämään luotettavaa tietoa, se myös huomioi asianomaisten tunteet:

Parhaani mukaan teen taustatutkimuksen tarinoiden paikkaansa pitävyydestä, mutta lopulta nää on aina kuuntelijoiden näkökulmasta kerrottuja tarinoita ja se tarkoittaa, että en voi väittää yksittäisiä sähköposteja sataprosenttisen paikkaansa pitäviksi. Näiden jaksoiden tarkoitus on lisätä kuuntelijoiden yhteisöllisyyttä ja jakaa tarinoita näistä aiheista kiinnostuneiden kesken. Ja jos sun elämää on koskettanut joku tapaus henkilökohtaisella tasolla, varoitan etukäteen, että jaksossa käsitellään Suomessa sattuneita tunnistettavia henkiriikoksia. Laitan jakson kuvaukseen aina erikseen listan, että mistä tapauksista on kyse, joten voit sieltä käydä tarkistamassa mitä tässä jaksossa käsitellään, ettei tule ainakaan yllättäen puheeksi joku itselle läheinen tapaus.

I Don't Like Mondays – Kuulijoita 12 jaksossa myös käsitellään rikostapahtumia useammasta näkökulmasta, ja näin ollen se tarjoaa kuuntelijalle kattavasti tietoa rikostapahtumista. Jaksossa kerrotaan rikostapauksesta useista näkökulmista seuraavilla tavoilla:

Susannen isän mukaan hänen päällensä oli levitetty Finnairin vihreä jakku, joka hänellä oli ollut mukanaan. Susannen ruumiin päällä oli myös suksisauvoja ja lasten muovilapio.

Poliisin sanojen mukaan Susanne oli ruhjottu epäinhimillisellä tavalla

Monen median mukaan Susannelta oli varastettu kultasormus, mutta Susannen sisko on sanonut, että Susannella oli tuona iltana sormessaan ainoastaan yksi hopeasormus, joka on edelleen omaisten hallussa.

Juontaja suojaa ja kunnioittaa asianomaisia ja ottaa heidän mielipiteensä huomioon. Juontaja kertoo *I Don't Like Mondays – Kuulijoita 12* jaksossa, kuinka ei ole käsitelty yhtä tiettyä rikostapausta sen oikeudenkäynnin suojaamiseksi:

Rehellisyyden nimissä sanon nyt, että olin alun perin ottanut tähän kohtaan erään meilin ja siihen perään kirjoittanut yhteenvedon siinä mainitusta tapauksesta. Tästä tapauksesta mä tuolla instan puolella jo vihjasinkin puhuvani tässä jaksossa, mutta mä päädyin itse asiassa poistamaan tän kyseisen pätkän, koska sain yhteydenoton henkilöltä, jolla oli yhteys tapaukseen, ja hän sanoi, että koska rikoksen oikeuskäsittelyt ovat vielä kesken, hän toivoi, että aiheesta voitaisiin puhua jossain jaksossa hieman myöhemmin, kun tapahtuma ei ole enää ihan niin tuore ja totta kai sitä pyyntöä kunnioitan.

I Don't Like Mondays – Kuulijoita 12 -jaksossa rikostapahtumia käsitellään kaikkien opinnäytetyösäni määritettyjen eettisten teemojen näkökulmasta asiallisesti. Kunnioitus asianomaisia kohtaan,

luotettavan tiedon välittäminen, spekuloinnin välttäminen ja yksityisyyden suojaaminen toteutuvat podcastissa. Jakso pyrkii kertomaan tapahtumista neutraalisti ja mahdollinen spekulointi sekä omat mielipiteet on tuotu *I Don't Like Mondays – Kuulijoita* 12 jakson juonnossa heti esille:

Musta on hyvin selvää, kun tän videon katsoo, että kukaan ei voisi olettaa jäävänsä henkiin sellaisen kolarin jälkeen. Ja se on musta jännä, että lähtökohtaisesti tästä tapauksesta tunnutaan puhuvan aina niin, että Mackenzie halusi tappaa vain nää kaksi miestä. Mun mielestä olisi syytä olettaa, että hänen tarkoituksensa oli tappaa heidät kaikki ja se ei tietenkään vähennä teon hirvittävyttä, mutta se on kuitenkin tekotyypinä erilainen.

7.2 True Crime and Wine Podcast Jakso 5: Teksasin Moottorisahamurhat

Epäeettisesti tehdyksi podcast-jaksoksi valikoitui *True Crime and Wine Podcast jakso 5: Teksasin Moottorisahamurhat*. Podcastia juontavat kahdestaan Jenni ja Mervi. Juontajat kertovat podcastin olevan viikoittain ilmestyvä, ja se käsittelee tosielämän rikostarinoita. (Acast 2022.) Podcastin ensimmäinen jakso on ilmestynyt huhtikuussa 2022 (Spotify 2022). Rikostapahtumien kerronnan yhteyteen valitaan jokaiselle jaksolle sopiva viini, jota juontajat maistelevat sekä arvoivat jakson aikana. Podcastin tunnelman kuvaillaan olevan rento ja viihdyttävä, mutta juontajien mukaan aiheet käsitellään kunnioittavasti ja huumorin kautta. (Acast 2022.)

Valitsemassani jaksossa käsitellään tosielämän rikostarinaa yhdysvaltalaisesta sarjamurhaajasta nimeltä Ed Gein. Jaksossa kerrottava tositarina on inspiroinut elokuvia *Texasin moottorisahamurhaaja*, *Uhrilampaat* ja *Psyko*. (Spotify 2022.)

Jaksosta voidaan tunnistaa piirteitä, joiden mukaan podcast-jakso valikoitui opinnäytetyöhöni aiheistoksi, joka sisältää valitsemieni teemojen mukaisia epäeettisiä piirteitä. Jaksossa ilmenee kohtia, jossa juontajat vitsailevat, eivätkä kunnioita asianomaisia:

Halusin tosiaan kunnioittaakseni tätä viikon tapausta valita meille erityisen nahkaisen viinin ja itse tällaisena aloittelevana viinin harrastelijana harjoittelen erilaisten makujen ja tuoksujen löytämistä viinistä ja niiden nimeämistä, joten ajattelin, että voisin samalla harjoitella tätä nahkaisuuden löytämistä. [viittaa murhaajan tapaan käyttää ruumiiden osia, kuten nahkaa, esineinä ja vaatteina]

True Crime and Wine Podcast jakso 5: Teksasin Moottorisahamurhat jaksossa juontajat spekuloi-
vat sekä vitsailevat rikostapauksilla:

Juontaja 1: Ehkä hän oli just siksi ottanut ne nännit, jos se oli joku tällainen murhaajien
trendi ja sitten oli vielä viimeisenä... Juontaja 2: (nauraa) anteeksi ei näille saa nauraa, on-
han tää ihan kamalaa, jotenkin ihan käsittämätöntä. Juontaja 1: Lampunvarjostin, joka oli
tehty ihmisen kasvojen ihosta. Mutta mieti miten kekseliäs ja käsistään taitava on ollut
tämä Ed. Juontaja 2: Joo Ed on ainakin kyllä niinku hyödyntänyt nää uhrinsa ihan totaali-
sesti. Juontaja 1: totta! että olisiko kuitenkin ollut vaan aikaansa edellä ja tiedätkö mitä.
Juontaja 2: No? Juontaja 1: No oikeastaan tietyllä tavalla tää hänen niinku kierrätys ajattelu
tulee vielä paremmin esille, kun jatketaan tätä tarinaa.

Juontajat juovat jaksossa *True Crime and Wine Podcast jakso 5: Teksasin Moottorisahamurhat*
samalla alkoholia, jota voidaan näkemykseni mukaan pitää epäkunnioittavana toimintana rikosta-
pauksen vakavuutta kohtaan:

Juontaja 1: Maistellaanko sitä nahkaisuutta tästä viinistä? Juontaja 2: Maistetaan välissä.
Juontaja 2: Joo nyt se teemaa alkaa kyllä aueta.

Epäluotettavaksi tiedon välittämiseksi jaksossa voidaan katsoa lähteitä, joita juontajat ovat valin-
neet jaksoon. Jakson tiedoista löytyvistä lähteistä suuri osa on linkitetty Wikipediaan (Spotify 2022).
Näkemykseni mukaan Wikipediaa ei voida katsoa luotettavan tiedon lähteeksi, sillä jokainen voi
kirjoittaa sekä muokata sivustoa. Vaikka jaksossa ei suoranaisesti ole viitteitä yksityisyyden suojan
loukkaamiseen, voidaan näkemykseni mukaan epäluotettavilla lähteillä vaarantaa asianomaisten
tietojen käsittely, sillä juontajat eivät ole ottaneet tietojaan alkuperäisistä lähteistä.

True Crime and Wine Podcast jakso 5: Teksasin Moottorisahamurhat Jaksossa spekuloidaan,
miksi murhaaja päätyi tekemään rikokset. Havaintojeni mukaan on mahdollista, että juontajat ovat
ottaneet spekuloinnin mukaan jaksoon etsimistään lähteistä, eivätkä välttämättä tarkistaneet mistä
väite on alun perin tullut esille:

Yksi syy hänen teoilleen saattoi olla myös se, että hän saattoi haluta herättää äitinsä ikään
kuin henkiinsä.

Havaintojeni mukaan, jakso on kokonaisuudessaan hyvin kevytmielinen, vaikka rikostapahtuma on
traaginen ja kammottava. Vaikka jakson tapahtuman sijoittuvat toiseen maahan ja kauemmas

historiaan, ei se näkemykseni mukaan vaikuta siihen, kuinka jaksossa tulisi käsitellä tosielämän rikostapauksia.

7.3 Haastateltavat ja kysymykset

Opinnäytetyöhöni haastattelin viittä eri henkilöä, jotka kuuntelivat edellisessä luvussa esittelemääni kaksi true crime podcast-jaksoa. He eivät tienneet etukäteen opinnäytetyöni aiheesta eivätkä sitä, mistä heitä tulisi haastatella. Haastateltaville annettiin jaksot kuunneltaviksi kahden viikon ajaksi ja ohjeistettiin, että tarvittaessa he voivat tehdä muistiinpanoja jaksoiden sisällöstä.

Haastateltavat pyrin valitsemaan eri ikäluokista, sukupuolista ja ammattikunnista. Vaikka haastateltavien määrä oli pieni, haluttiin niihin saada otantaa mahdollisimman erilaisista näkökulmista. Opinnäytetyössäni haastateltavat pysyvät nimettömänä, mutta heistä kerrotaan sukupuoli, ikä sekä ammatti. Seuraavaksi esittelen haastateltavat.

Haastateltavista käytetään nimitystä ”kuuntelija”, ja heidät on numeroitu haastattelujen analyysien helpottamiseksi. Kuuntelija 1 on 52-vuotias nainen, joka työskentelee asiantuntija-alalla. Kuuntelija 2 on 29-vuotias nainen, joka työskentelee asiakkuuspäällikkönä. Kuuntelija 3 on 25-vuotias nainen, joka työskentelee asiakaspalvelijana. Kuuntelija 4 on 26-vuotias mies, joka työskentelee insinöörinä. Kuuntelija 5 on 56-vuotias mies, joka työskentelee trukinkuljettajana.

Haastattelun toteutin avoimena strukturoimattomana syvähaastatteluna ja kuuntelijoille esitettiin seitsemäntoista haastattelukysymystä. Kysymykset sisälsivät osittain keskenään samankaltaisuuksia, sillä niiden etenemisessä oli otettu huomioon haastattelutilanne ja sen avoin keskustelumuotoisuus. Kysymyksiä en halunnut tehdä liian johdatteleviksi, vaan kysymyksillä pyrin selvittämään teemat, joihin haastateltavat olivat itse kiinnittäneet huomiota.

Samankaltaisilla kysymyksillä halusin varmistaa, että jokainen aihealue tuli käsitellyksi useammasta näkökulmasta. Kysymyksiä saattoi pudottaa haastattelun aikana pois, jos koin, että kysymykseen oli tullut vastaus jo aikaisemmin haastattelun aikana. Tarvittaessa tarkensin haastateltavalle kysymystä tai muotoilin sen sopivammaksi haastattelun edetessä.

Haastatteluihin käytin tarpeeksi aikaa ja tarvittaessa myös palasin aikaisempiin kysymyksiin sekä varmistin, että olin ymmärtänyt jokaisen vastauksen oikein haastateltavan näkökulmasta. Kumpikin kuunneltava jakso käsiteltiin erikseen samoilla haastattelukysymyksillä. Jaksojen käsittelyjen välissä haastateltaville annettiin tauko, jotta kumpikin haastattelutilanne pysyi rentona. Haastattelukysymykset ovat nähtävillä liitteessä 1.

8 HAASTATTELUJEN KULKU

Seuraavaksi esittelen jokaisen kuuntelijan haastattelun erikseen ennen niiden analysointia. Ensimmäiseksi avaan kuuntelijoiden haastattelumateriaalin *I Don't Like Mondays – Kuulijoita 12* -jakson osalta ja sen jälkeen *True Crime and Wine Podcast jakso 5: Teksasin Moottorisahamurhat* -jakson osalta. Tekstissä viitataan jaksoihin vain podcastien nimellä tekstin selkeyttämisen vuoksi.

8.1 Kuuntelijan 1 haastattelut

Kuuntelija 1 kertoi kuuntelevansa podcasteja harvemmin, arviolta noin pari kertaa vuodessa. Yleensä hän kuuntelee elämäkerrallisia tai tiettyyn elämäntilanteeseen sopivia podcasteja. True crime -podcasteja Kuuntelija 1 ei kuuntele normaalisti juuri ollenkaan. *I Don't Like Mondays* -jakson hän koki viihdyttävänä ja piti siitä, että jaksossa tapauksista annettiin tietoa perinpohjaisesti. Kuuntelijan 1 mielestä jaksossa suhtauduttiin rikostapauksiin asiallisesti sekä kunnioittavasti eikä liian kepeästi.

Kuuntelijan mielestä jakson tunnelma oli neutraali, eikä esimerkiksi liian positiivinen tai negatiivinen. Myös asianomaisiin suhtauduttiin hänen mielestään neutraalisti. Kuuntelijan mielestä juontaja ei vitsailut esimerkiksi uhrien kustannuksella ja toi tapauksista erilaisia näkökulmia kriittisesti esille. Hänestä jaksossa oli myös kerätty tietoa hyvin eri lähteistä, ja hän kuvaili juontajan tapaa käsitellä rikosaiheita toimittajamaiseksi.

Kuuntelijan mukaan jaksoissa esitetyt tarinoidenkertojat oli eritelty selkeästi niin, että kuuntelijat ymmärsivät, kuka tiedon oli jaksoon välittänyt. Faktatieto ja juontajan omat mielipiteet oli selkeästi eroteltu kerronnan aikana, eikä kuuntelijaa haitannut juontajan kertomat omat mielipiteet. Hän koki, että jakson uskottavuutta olisi voinut lisätä tuomalla juontajan taustoja enemmän esille kertomalla esimerkiksi, kuinka paljon juontaja on perehtynyt yleisesti tosielämän rikostapahtumiin. Hän piti siitä, kuinka kuuntelijoita varoitettiin jaksossa esiintyvistä rikospaikkojen visuaalisesta kuvailusta sekä jakson raa'asta sisällöstä.

Hänen mielestään kuvailu ei ollut epäkunnioittavaa tai liiallista. Kuuntelija koki, ettei jaksossa ollut tilanteita, joissa asianomaisia ei olisi kunnioitettu, vaan päinvastoin, hänestä jaksossa jopa

puhdistettiin uhrien mainetta lehdistöjen otsikoiden luomasta kuvasta. Kuuntelijan 1 mukaan podcastin tekijällä on erityisiä vastuita podcastia tehdessä. Tapauksien asianomaisten läheisiä voi olla elossa, ja menehtyneistä henkilöistä pitää puhua kunnioittavasti. Jaksoa kuuntelija kuvaisi informatiiviseksi ja tarinalliseksi.

True Crime and Wine -jaksoa Kuuntelija 1 vertasi ystävien kanssa käytävään keskusteluun. Hän piti jaksoa jollain tavalla viihdyttävänä, mutta liian kepeä suhtautuminen rikostapahtumiin myös ärsytti häntä. Kuuntelija otti huomioon, että jaksossa kerrotun tapahtuman kaukaisempi maantieteellinen sijainti vaikutti siihen, että se tuntui hänelle etäisemmältä. Tapauksen viihteellistäminen ja kaupallistaminen, niin jaksossa kuin elokuvamaailmassakin aiheutti myös hänessä ärsyyntymistä. Kuuntelija uskoi, että jotain henkilöä jaksossa esitetty huumori voisi naurattaa, mutta ei häntä. Hänenä jaksossa oli tehty taustatyötä, mutta esimerkiksi rikostarinan tapahtumien aikaista Yhdysvaltojen yhteiskunnan tilannetta olisi voitu avata enemmän, jotta kuulijat pystyisivät sijoittamaan rikostapahtumat tietynlaiseen ympäristöön.

Kuuntelijan mielestä jaksossa ei ollut erityisen paljon tuotu esille omia päätelmiä tai näkökulmia, mutta hän huomasi kuinka jaksossa oli käytetty lähteenä Wikipediaa ja hän kertoi huomanneensa sen jakson rikostarinoiden kerronnassa. Jakson tapahtumien kuvailu jäi hänen mielestään tämän takia pintapuoliseksi. Tätä jaksoa kuuntelija ei pitänyt toimittajamaisena. Jakson tunnelma oli kuuntelijan mielestä epäkunnioittava. Hän kertoi ymmärtävänsä, että viinin juominen jakson aikana pyrki luomaan jaksosta rennompaa, mutta hänelle se välitti sen sijaan epäkunnioittavaa suhtautumista asianomaisiin. Kuuntelija myös kertoi huomaavansa juontajien päihtymistä jakson etenemisen aikana. Hän epäili, että juontajat eivät osanneet ajatella, että rikostapahtumat olivat oikeasti käyneet oikeille ihmisille.

Kuuntelija havaitsi, että jaksossa rikoksentehtäjän taustoja esiteltiin tarkemmin, kun taas uhreista ei kerrottu paljoa eikä heille annettu niin sanotusti ääntä. Ainoa kohta, kun jaksossa tuotiin esille eri näkökulmia, oli kuuntelijan mielestä tilanne, missä juontajat pohtivat lapsen kasvatukseen liittyviä asioita. Kuuntelija koki, että rikostapahtumiin voisi saada enemmän syvyyttä, kun sitä lähdetäisiin käsittelemään asiapohjalta ilman vitsailua. Hän kuitenkin myös ymmärsi, että vitsailullekin voi olla paikkansa. Jaksoa kuuntelija kuvasi pelkästään tarinalliseksi. Hän uskoi, että podcastissa olisi voinut olla potentiaalia hyvälle jaksolle, jos aiheen käsittelytapa olisi ollut kunnioittavampi asianomaisia kohtaan.

8.2 Kuuntelijan 2 haastattelut

Kuuntelija 2 kuuntelee podcasteja useamman kerran viikossa ja niiden konsepti on hänelle entuudestaan tuttu. Podcasteja hän kuuntelee yleensä YouTubesta. Hän kertoo, että kuuntelee paljon englanninkielisiä true crime-, viihde- ja lifestyle -podcasteja. Kuuntelija joutui aloittamaan *I Don't Like Mondays* -jakson kuuntelun useamman kerran, sillä ei kokenut jaksoa tarpeeksi koukuttavaksi eikä pitänyt sitä yhtä viihdyttävänä, kuin aikaisemmin omalla ajalla kuuntelemaan podcast-jaksoja. Hänestä kuvauksellisempi ja tarinallisempi kerrontatapa olisi voinut tehdä jaksosta mielenkiintoisemman. Kuuntelijan mielestä jakso olisi kaivannut yhtä selkeää teemaa. Kuuntelija samaistui osittain jaksoon, sillä sen joissain rikostapauksissa uhreina oli naisia sekä tapahtumapaikat olivat hänelle omasta elämässä tuttuja alueita.

Kuuntelija koki, että jaksoista kerrottiin rikostapauksista tietopohjaisesti eikä niinkään visuaalisesti kuvailen. Hän koki, että joidenkin tarinoiden kohdalla juontaja kertoi jonkun verran omia mielipiteitään ja päätelmiään, mutta olisi kaivannut niitä jaksoon lisää. Kuuntelijan mielestä ilman juontajan kertomia omia mielipiteitä jakso saattaa alkaa muistuttamaan liikaa uutisia. Hänen mielestään tarinoin ei päässyt helposti mukaan, koska kerronta oli niin tietolähteistä. Kuuntelija myös koki, että jakson aikaisempi sisältö sai jakson viimeisen tarinan kuulostamaan irralliselta.

Kuuntelijan mielestä jaksossa rikoksen uhrien käsittely oli lähtökohtaisesti ihan hyvää, mutta hän mainitsi, ettei ollut tottunut uhrista puhutaan vain ”uhrina”. Hänen mielestään kaikkiin uhreihin ei jaksossa perehdytty tarpeeksi syvällisesti. Rikoksenteekijöiden käsittelystä kuuntelija havaitsi, ettei jokaisessa tapauksessa tekijästä annettu syvällisempää kuvausta. Kuuntelija ei kokenut, että rikostapauksista olisi jaksossa kerrottu paljon eri näkökulmia, mutta niitä oli hänen mielestään riittävästi. Kuuntelijan mielestä jaksossa ei ollut tilanteita, joissa asianomaisia ei olisi kunnioitettu. Hänen mielestään podcastin tekijällä on osittain paljonkin vastuutta podcastia tehdessään. Esimerkiksi juontajan vastuulla on mainita jaksossa, mikä on hänen omaa mielipidettään ja mikä todennettua tietoa. Hän myös koki, että juontajan on hyvä varmistaa, mikäli jaksossa käytettyjen lähteiden todentamiseksi ei voida varmistaa.

True crime and Wine -jaksoa Kuuntelija 2 kuvailee viihdyttävämmäksi, kuin *I Don't Like Mondays* -jaksoa. Hän tykkäsi jakson tarinallisuudesta, mutta ei kokenut, että tarinan kerronta olisi ollut tarpeeksi soljuvaa. Rikosten kuvailu herätti kuuntelijassa ällötystä, sillä siinä käsiteltiin enemmän raa-koja tekoja. Rikostapausta pohjustettiin kuuntelijan havaintojen mukaan kertomalla tekijän

perhedynamiikasta sekä historiasta. Motiivi sen sijaan jäi kuuntelijalle epäselväksi kuten myös uhrien taustat. Hän koki, että omat mielipiteet oli juontajien puolesta tuotu selkeästi esille, vaikkei niitä kuuntelijan mukaan ollut jaksossa paljon. *True crime and wine* -jaksoa kuuntelija kuvailee rennommaksi esimerkiksi siksi, että juontajia oli kaksi ja he keskustelivat rikostapauksista keskenään. Hänestä jaksossa oli myös tietopohjaa. Kuuntelija havainnoi, että jaksossa puhuttiin kauheita asioita, mutta rennolla otteella. Viinin juonti jaksossa häiritsi kuulijaa, sillä tuntui, kuin jakson tarina keskeytyisi aina viinin maistelun ajaksi. Hänen mielestään rento suhtautuminen taisteli jakson draamankaarta vastaan.

Jaksossa käytetyt tehokeinot eivät nousseet kuulijalle mitenkään erityisesti mieleen. Kuuntelija ymmärsi visuaalisten kuvailujen avulla paremmin sitä, kuinka sekaisin tekijä oli tapahtumien aikaan ollut, ja kuvailu myös lisäsi hänen mielestään värikkyttä tarinaan. Tämän avulla kuuntelijalla oli helpompi miettiä, minkälainen rikosten tekijä on ja miksi hän oli päätenyt rikokset tekemään. Motiivi kuitenkin jäi kuulijan mielestä jaksossa epäselväksi.

Uhreista tai heidän läheisistään ei kuulijan mukaan kerrottu paljoa jaksossa, mutta hän koki, että tämä ei välttämättä hänestä olisi ollut tarpeellistakaan. Kuulija piti jaksoa enemmän tekijän näkökulmaan painottuvana ja koki, että hänen taustojaan avattiin paremmin. Myöskään muita näkökulmia kuulija ei havainnut podcastin aikana, mutta hän mietti, ettei jakso sitä hänen mielestään olisi välttämättä kaivannutkaan. Kuulija ei kokenut, että jaksossa olisi ollut tilanteita, joissa asianomaisia ei olisi kunnioitettu. Hän koki, että jakso oli informatiivinen, tarinallinen ja koskettava.

8.3 Kuuntelijan 3 haastattelut

Kuuntelija 3 kuuntelee podcasteja harvoin. Hän kuuntelee yleensä lifestyle -podcasteja, mutta ei true crime -genreä. Kuuntelija viihtyi *I Don't Like Mondays* -jakson parissa. Jakso aiheutti hänessä ahdistusta sekä jännitystä. Hän kertoi, että tapausta, joka ei ollut tapahtunut Suomessa, oli helpompi kuunnella. Silloin hänen mielestään tapauksen kuuntelemista sekä siitä saatua tietoa voisi kuvailla viihdyttäväksi.

Kuuntelija koki, että rikostapahtumat oli pohjustettu jaksossa hyvin ja se sisälsi laajasti eri näkökulmia, niin että kuuntelija pystyi ymmärtämään tapauksen taustat hyvin. Kuuntelija ei kokenut jakson

sisältäneet spekulointia juuri ollenkaan, vaan jakso sisälsi enemmän faktatietoa. Hänen mielestään jakson mahdollinen spekulointi oli jätetty enemmän kuuntelijoiden tehtäväksi. Kuuntelija kuvaili jakson tunnelmaa tasaiseksi ja juontajan puhetta rauhalliseksi. Hänestä kertojan puhetapa voi olla myös tarkoituksella tasainen, jotta se tekisi jaksoon jännittävää sekä karmivaa tunnelmaa.

Kuuntelija koki, että jaksossa rikostapahtumista puhuttiin neutraalisti, vaikka tapaukset olivat kauheita. Jakson alussa kuultavan sisältövaroituksen jälkeen kuuntelijan mielestä jaksossa kuvailtiin rikostapahtumia visuaalisesti sopivissa määrin. Ilman sisältövaroitusta olisivat kuvailut olleet kuuntelijalle liikaa. Kuuntelijan mielestä jakso käsitteli rikoksentekejiä neutraalisti, mutta hän mainitsi, että ulkomailla tapahtuneen tarinan kohdalla koki, että juontaja pyrki ymmärtämään enemmän rikoksentekejiä kuin suomalaisten tarinoiden kohdalla. Uhreja ja heidän läheisiään kuvailtiin kuulijan mielestä inhimillisesti sekä empaattisesti. Kuuntelijan mukaan jaksossa ei ollut kohtia, joissa asianomaisia ei olisi kunnioitettu. Hän koki, että podcastin tekijän tulee miettiä, miten asianomaisista jaksossa puhutaan, sillä kyseessä on aina oikeita ihmisiä, jotka ovat menettäneet läheisiään. Hän kokee, että kerrontatyylillä voi vaikuttaa kunnioitukseen ja että neutraalius on tärkeää säilyttää podcast-jaksoa tehdessä. Hänen mielestään *I Don't Like Mondays* -jakso oli informatiivinen ja tarinallinen.

True Crime and Wine -jaksoa kuuntelija 3 piti rennompana ja viihdyttävämpänä kuin *I Don't Like Mondays* -jaksoa. Jakson sisältö kuitenkin aiheutti kuulijassa ällötystä ja inhoa sekä juontajien puheet huvittuneisuutta. Hänestä jakso oli tarinallinen, ja rikostapausten taustoja pohjustettiin hyvin. Jaksossa oli kuuntelijan mielestä tuotu esille eri näkökulmia. Kuuntelijan mielestä jaksossa tuotiin esiin omia päätelmiä sekä mielipiteitä tapahtuneesta. Hänestä juontajat kertoivat omia mielipiteitään vitsailemalla eikä jakso tämän takia tuntunut liian totiselta. Kuulija ei itse kokenut vitsailua loukkaavaksi. Jakson tunnelma oli hänestä rento ja hilpeä sekä osittain karmiva.

Rikoksia jaksossa kuvattiin kuuntelijan mielestä tarinallisesti ja juontajien keskinäisen keskustelun kautta rennosti. Hän myös kuvaili pitäneensä jakson etenemistä nopeatahtisena. Hänen mielestään rankka-aiheista sisältöä tasapainotti jakson keskustelumainen juontaminen. Kuuntelija arveli, että jos jakson rikostapaus olisi ollut suomalainen, voisi silloin joku todennäköisemmin sen vitsailusta loukkaantua. Hän ei pitänyt vitsailua erityisen kunnioittavana tapana ja kertoi, että koska rikostapaus oli tapahtunut niin kauan aikaa sitten toisessa maassa, vaikutti se myös siihen kuinka paljon aiheesta voi hänen mielestään vitsailla. Jaksoa kuuntelija kuvailisi tarinalliseksi.

8.4 Kuuntelijan 4 haastattelut

Kuuntelija 4 kuuntelee podcasteja harvemmin, mutta hän kuuntelee pelkästään true crime -podcasteja. *I Don't Like Mondays* -jakson parissa kuuntelija kertoi viihtyneensä. Jakso herätti kuuntelijassa mielenkiintoa, ja hän kuvaili jakson kuuntelua jännittäväksi, koska kuuli muiden henkilöiden kertomia kokemuksia oikeasta elämästä. Kuuntelijan mielestä jaksossa oli pohjustettu tarpeeksi rikostapahtumien taustoja. Kuuntelija ei kokenut, että jaksossa olisi tuotu esiin juontajan omia mielipiteitä, lukuun ottamatta siinä käsiteltyä viimeistä rikostarinaa Yhdysvalloista. Hänen mielestään jaksossa keskityttiin lähinnä vain kuuntelijoiden omiin havaintoihin sekä kokemuksiin. Hän koki tämän olevan riittävä määrä omia mielipiteitä jaksoon. Jakson tunnelmaa kuuntelija kuvaili koukuttavaksi. Kuuntelija pohti, voiko kuulijoiden lähettämiin tarinoihin täysin luottaa, sillä ei voida olla täysin varmoja, ovatko podcastiin lähetetyt tarinat täysin totta.

Kuuntelija piti juontajan kerrontatyylisestä ja siitä, miten tämä kuvaili jaksossa esiintyviä tapahtumia. Hän koki, että jakson tapahtumat oli helppo kuvitella omassa mielessä kerronnan avulla. Kuuntelijan mielestä jaksossa oli myös esitetty hyvin tapahtumien faktatietoa. Hän havaitsi, että uhreista kerrottiin taustoja, mutta tekijästä ei niinkään. Hän uskoi tähän vaikuttaneen sen, että jokaisessa tapauksessa rikoksentekijä ei ollut selvinnyt.

Kuuntelijan mielestä uhrien ja heidän läheisiensä yksityisyyttä suojeltiin sekä tehtiin selväksi se, että jaksossa ei haluta aiheuttaa uhrien läheisille harmia. Kuuntelijan mielestä jaksossa ei puhuttu epäkunnioittavasti asianomaisista. Ainoastaan hän koki, että jakson viimeisen tarinan kohdalla asianomaisista puhuminen olisi voinut olla jonkun mielestä loukkaavaa. Kuuntelijan mielestä podcastien tekijöillä on vastuu siitä, että jaksossa esitettyjen tietojen tulee olla todenmukaista, eikä mitään saa väärentää rikostarinaa kerrottaessa. Hän mainitsee, että juontajan tulee tehdä jakson aikana kuuntelijoille selväksi, mikä on jaksossa faktapohjaista tietoa ja mikä pelkästään omaa mielipidettä.

True Crime and Wine -jakson parissa kuuntelija 4 ei viihtynyt. Kuuntelija ei pitänyt juontajaparin puhetavasta tai siitä, miten he asiat esittivät jaksossa. Hän koki jakson aikana ärsyyntymistä sekä pitkästymistä. Jaksossa häntä ärsytti tapahtumista vitsailu, eikä kokenut, että se kuuluu true crime -podcastiin. Kuuntelijan mielestä jaksossa kuuluisi käydä läpi tapahtumia asianmukaisesti.

Tapauksen taustatietoja jaksossa hänessä pohjustettiin kohtuullisen hyvin, esimerkiksi rikosten tekijän lapsuudesta kerrottiin hieman enemmän. Kuuntelijan mielestä jaksossa oli jonkun verran tuotu

esiin omia mielipiteitä faktatietojen lisäksi. Tunnelmaa kuuntelija kuvaili jaksossa pelleileväksi ja ärsyttäväksi. Juontajien tapa käsitellä jaksosaihteita oli hänestä outo, ja kerrontaa hän kuvaili surkeaksi.

Esimerkiksi hän nosti sen, miten murhaajan kamalista teoista keksittiin jaksosaihana vitsejä. Kuuntelija koki, että jaksosai tekijää sekä uhreja pidettiin vitsinä, vaikka hän itse koki jaksosai käsitellyn tapausen vakavana. Hänestä uhria ja tekijää puhuteltiin jaksosai alentavasti, kuin he olisivat olleet vain hahmoja, eikä oikeita ihmisiä. Hänen mielestään juontajat eivät inhimillistäneet asiansomaisia. Kuuntelijan mielestä podcastin juontajat eivät saa pilkata rikostapahtumien asiansomaisia. Kuuntelija piti *True Crime and Wine* -jaksosai tarinallisena ja vähän informatiivisena. Hän kertoi, ettei kuuntelisi uudelleen tätä podcastia.

8.4.1 Kuuntelijan 5 haastattelut

Kuuntelija 5 kuuntelee podcasteja harvemmin, mutta myös hän kuuntelee ainoastaan true crime -podcasteja. Kuuntelija kertoi viihtyneensä *I Don't Like Mondays* -jaksosai parissa. Hän kuvailee jaksosai aiheuttaneen kauhistuneita ja traagisia tunteita ja pohdintaa siitä, voiko tuollaista tapahtua oikeassa elämässä. Kuuntelija kuvailee, että jaksosai pohjustettiin hänen mielestään hyvin. Hän pystyi muodostamaan kerronnan avulla rikostapahtumista kokonaiskuvan mielessään. Kuuntelija koki, ettei jaksosai ollut tuotu esille juurikaan jaksosai juontajan omia mielipiteitä tai päätelmiä, ja kertoo ettei hän niitä olisi jaksosai myöskään kaivannut. Hän kuvailee jaksosai olleen pysäyttävä tunnelma, koska tapausista kerrottiin niin tarkasti. Kuuntelija ei kuitenkaan pitänyt jaksosai tunnelmaa pelottavana. Muuten kuulija ei kokenut jaksosai olevan mitään arveluttavaa, paitsi mielti, onko rikostapauksia tutkittu poliisin toimesta tarpeeksi.

Kuuntelija 5 kuvaili *I Don't Like Mondays*in jaksosai kerrontatyyliä dokumentaariseksi ja asiansomaiseksi. Hän mainitsee, ettei jaksosai hänen mielestään sisältänyt mitään ylimääräistä. Kuuntelija koki, että jaksosai käsitteli uhreja ja rikosentekijöitä yleisellä tasolla, eikä kauhean yksityis- tai henkilökohtaisesti. Hän kertoi, että voisi kuvailla juontajan suhtautumistapaa rikoksiin neutraaliksi ja että jaksosai tuotiin esille hyvin eri näkökulmia, jotka auttoivat ymmärtämään sekä sisäistämään tarinaa paremmin.

Hän ei kokenut, että jaksossa olisi ollut tilanteita, joissa asianomaisia ei olisi kunnioitettu. Hän kuvailee kokeneensa, ettei rikostapahtumien asianomaisista paljastettu liikaa yksityistietoja. Kuuntelija piti tärkeänä, että asianomaiset saivat elää rauhassa, vaikka tapauksia käsiteltiin podcastissa julkisesti. Hän kuvailisi jaksoa informatiiviseksi, tarinalliseksi sekä koskettavaksi.

True Crime and Wine -jakson parissa kuulija 5 viihtyi, mutta kuvailee sitä enemmän höpöttelyksi, joka ei keskittynyt rikostarinan kerrontaan. Kuuntelija kuvailee jakson rikostapahtumia kauheaksi, ja pohtii, voiko tuollainen tapaus olla todellinen. Kuuntelijan mielestä jakson rikostapahtumaa pohjustettiin hyvin. Hän havaitsi, että jakso sisälsi jonkun verran juontajien pintapuolisia mielipiteitä ja tosiasioista irrallaan olevia päätelmiä. Hänen mielestään mielipiteet sekä päätelmät sekoittivat häntä kuunnellessa ja ne katkaisivat tarinan kerrontaa. Tunnelmaa kuuntelija kuvaa hilpeäksi, eikä rikostapahtumien käsittely jaksossa ollut hänen mielestään asiallista.

Arveluttavana jaksossa hän piti viinin juomista ja koki, että se vei rikostarinan uskottavuutta pois. Hän jäi pohtimaan, kertoivatko juontajat jaksossa tapauksesta varmasti luotettavasti ja esimerkiksi tapahtuneista asioista oikeassa järjestyksessä. Jaksosta välittyi hänen mukaansa liian kevyt suhtautuminen vakaviin rikostapahtumiin. Kuuntelija kuvailee kuuntelemisen jälkeen tullutta tunnetta ristiriitaiseksi ja häiritseväksi. Hänen mielestään kevyt suhtautuminen heittoineen sotkee keskittymistä, eikä itse tarinasta meinaa saada kiinni. Kuuntelijan 5 kuvailisi jaksoa tarinalliseksi ja kertoo, että hänen mielestään tähänkin jaksoon olisi sopinut paremmin dokumentaarinen kerrontatyylinen tarinallisen sijaan.

9 HAASTATTELUJEN ANALYYSI

Seuraavissa kappaleissa analysoin haastatteluja valitsemieni teemojen kautta. Kappaleet tuovat haastateltavien havainnot yhteen, ja havainnot jäsenellään podcasteja koskevien eettisyyskysymysten osa-alueita hyödyntäen.

9.1 Kunnioitus asianomaisia kohtaan

Haastattelun aikana esitin haastateltaville avoimia kysymyksiä, joiden perusteella tarkastelin, huomioivatko kuuntelijat suhtauduttiinko asianomaisiin podcastissa kunnioittavasti. Esitin haastateltaville kysymykset ”Miten jakso käsittelee sinusta rikoksen uhria ja/tai rikosentekijää?” ja ” Miten jaksossa suhtauduttiin rikoksen uhriin(uhreihiin) ja heidän läheisiinsä?”. Avoimien kysymyksien jälkeen haastateltavilta kysyttiin vielä tarkentava kysymys siitä, huomasivatko he kuuntelun aikana jaksossa tilanteita, joissa asianomaisia ei olisi kunnioitettu. Jokainen haastateltava oli kiinnittänyt huomiota jaksoissa tapaan, miten asianomaisista puhuttiin, ja tämä kävi ilmi jo ennen esittämääni tarkentavaa kysymystä.

Kuuntelijat ilmaisivat juontajien suhtautumista uhreihiin ja heidän läheisiinsä muun muassa neutraaliksi, kunnioittavaksi, inhimilliseksi tai asialliseksi. Haastatteluissa kuuntelijat nostivat havainnoista useasti esille juontajan neutraalia suhtautumista asianomaisiin. Epäkunnioittavia ilmaisuja kuuntelijoiden mielestä oli vitsailu, epäinhimillistäminen tai uhrien käsittely jakson aikana vain sanalla ”uhri”, ilman että heidän taustoihinsa paneuduttiin. Esimerkiksi kuuntelija 4 kuvaili kokeessa, että juontajat suhtautuivat asianomaisiin kuin hahmoin, eikä oikeisiin ihmisiin. Seuraavaksi kerron tarkemmin kuuntelijoiden havaintoja podcastien välillä.

I Don't Like Mondays -jakso oli valittu opinnäytetyöhöni esimerkiksi eettisesti tehtynä podcast-jaksona. Tarkastelen seuraavaksi, miten kuuntelijat havaitsivat jaksosta teemaa ”kunnioitus asianomaisia kohtaan”. Kuten edellisestä luvusta ilmenee, kaikki kuuntelijat olivat yhtä mieltä siitä, ettei jaksossa ollut kohtia, joissa asianomaisia ei olisi kunnioitettu, lukuun ottamatta Kuuntelijan 3 esittämää pohdintaa jakson viimeiseen Yhdysvalloissa sattuneeseen rikostapaukseen. Kuuntelija 1, 3 ja 5 käyttivät sanaa ”neutraali” ilmaistessaan, kuinka kokivat juontajan puhuvan asianomaisista, eli uhreista ja rikosentekijöistä. Kuuntelija 1 mielestä juontaja kertoi rikostapauksen uhrin läheisten

esittämiä mielipiteitä neutraalisti kuuntelijoille. Kuuntelija 3 perusteli neutraaliutta niin, että juontaja ei yrittänyt ymmärtää rikoksen tekijää. Kuuntelija kuitenkin nosti haastattelussa erikseen esille yhdysvaltalaisen rikostarinan jakson lopusta, jossa koki, että juontaja yritti enemmän ymmärtää rikoksentekijää ja pohti, oliko suhtautuminen silloin täysin neutraalia tai kunnioittavaa. Kuuntelija 5 kuvaili neutraaliutta niin, ettei juontaja pureutunut jakson aikana uhreihin tai heidän läheisiensä elämään liian henkilökohtaisella tasolla. Kuuntelija 2 havaitsi, ettei saanut uhreista tai rikoksentekijöistä syvällisempää perehtymistä ja koki, että heidän taustojensa käsittely jäi pintapuoliseksi. Kuuntelija 4 koki, että jakson rikostapauksien uhreja ja heidän läheisiään haluttiin suojella niin, ettei heistä puhuttu millään tavalla jaksossa pahasti. Hän mainitsi myös kokeneensa, että rikoksentekijöitä jaksossa spekuloidiin jonkin verran. Kuten kuuntelija 3, myös kuuntelija 4 pohti mahdollisuutta, että joku kuulija voisi pitää jakson viimeisen tarinan kohdalla juontajan puheita tarinan asianomaisista ja heidän läheisistään epäkunnioittavana.

Seuraavaksi käsittelemme kuuntelijoiden havaintoja kunnioituksesta asianomaisia kohtaan *True Crime and Wine* -jaksosta. Jakso oli valittu opinnäytteeseen esimerkiksi epäeettisesti tehdystä true crime -podcastista. Kuuntelijat 1,3,4 ja 5 kokivat, että jakso sisälsi epäkunnioittavaa suhtautumista asianomaisia kohtaan. Kuuntelija 1 koki, ettei jaksossa otettu kantaa tunnetasolla uhrin asemaan, ja hän kritisoi jakson viihteellistämistä. Kuuntelijat 3,4 ja 5 mainitsivat havainneensa jaksossa vitsailua tai liian kevyttä suhtautumista asianomaisten kokemuksiin. Kuuntelija 5 mainitsee jaksosta tulleen hänelle ristiriitainen ja häiritsevä tunne, sillä jaksossa puhuttiin vakavista rikoksista kevyellä tavalla. Kuuntelija 1 ja kuuntelija 4 kummatkin nostivat esille, että uhreista puhuttiin ”vain uhreina” tai heihin ei heidän mielestään suhtauduttu inhimillisesti. Kuuntelija 2 havaitsi myös, ettei uhreista tai heidän läheisistään juurikaan kerrottu taustatietoa, mutta koki, ettei se ollut jakson kannalta välttämätöntä. Vaikka kuuntelija 2 teki vastaavanlaisia havaintoja kuin muut kuuntelijat, ei hän kokenut jakson sisältävän epäkunnioitusta asianomaisia kohtaan.

9.2 Luotettavan tiedon välittäminen

Seuraavaksi käsittelemme, miten kuuntelijat havaitsivat jaksoissa esiintyneiden rikostarinoiden tiedon luotettavuutta. Haastattelussa pyrittiin selvittämään kuuntelijoiden havaintoja seuraavanlaisilla kysymyksillä: ”Miten jaksossa pohjustettiin mielestäsi rikostapahtuman taustoja?” ja ”Miten jaksossa tuotiin esille aiheesta eri näkökulmia?”. Haastattelukysymyksissä ei ollut suoraa kysymystä, jolla olisi tarkasteltu, pitävätkö kuuntelijat saamaansa tietoa luotettavana, vaan havaintoja kerättiin

avoimilla kysymyksillä. Kuuntelijat kertoivat havainnoistaan *I Don't Like Mondays* -jakson kohdalla niin, että juontaja oli tehnyt rikostapauksista laajaa taustatyötä, puhui faktoista ja esitti rikostapahtumille useita näkökulmia. *True Crime and Wine* -jaksossa kaikki kuuntelijat kokivat myös, että jakson rikostapahtumia taustoitettiin kuulijoille tarpeeksi. Kuuntelijoilla oli ristiriitaisia mielipiteitä siitä, oliko jaksossa kerrottu tarpeeksi erilaisia näkökulmia. Yksi viidestä kuuntelijasta koki, että jaksossa olisi esitetty useita näkökulmia rikostapauksesta. Loput kuuntelijoista kokivat näkökulmien jääneen kokonaan yksipuoliseksi tai vajaaksi tapahtumien kerronnan aikana.

*I Don't Like Mondays*in jaksosta kuuntelijat olivat havainneet tiedon luotettavuudesta seuraavaa. Kuuntelijat 1,3 ja 5 kertoivat ymmärtäneensä rikostapauksen taustat kattavasti juontajan kertoman perusteella. Kuuntelija 1 kertoo, että koki juontajan pystyneen arvioimaan rikostapahtumien tutkitkaa kriittisesti jakson aikana, ja hän myös mainitsi jakson lähestyneen rikoksia asiallisesti ja toimitajamaisesti. Kuuntelija 3 kertoo, että ymmärsi taustoittamisen avulla rikostapahtumat hyvin. Myös kuuntelija 5 tunsi, että sai tapauksien kokonaiskuvasta kiinni nopeasti tarinan kerronnan aikana. Kuuntelija 2 koki ymmärtävänsä rikostapahtumien taustat, mutta olisi kaivannut kerrontaa enemmän yksityiskohtia ja kuvailua. Kuuntelija 4 havaitsi, että tapauksia käytiin aluksi lyhyesti läpi, ja sitten siirryttiin ihmisten lähettämiin kokemuksiin tapauksista. Hän kertoo kokeneensa, että tapauksista oli tarpeeksi taustatietoa, mutta mainitsi, että ovatko kuulijatarinoiden tapaukset totta vai eivät.

True crime and wine -jakson osalta kuuntelijat 3,4 ja 5 kokivat, että jakson rikostapausta oli pohjustettu hyvin. Kuuntelijat 1 ja 2 kokivat pohjustuksen olleen osittain puutteellinen. Kuuntelija 1 mainitsee, että oli huomannut jakson lähteissä käytettävän Wikipediaa, eikä alkuperäisiä lähteitä ja sanoi, että tämä oli hänestä arveluttavaa tiedon todenmukaisuuden kannalta. Hän olisi myös kaivannut jaksoon enemmän avausta rikostapauksen tapahtumien aikaisesta Yhdysvaltojen yhteiskunnallisesta tilanteesta. Kuuntelijan 2 mielestä jaksossa rikostapauksen motiivi sekä uhrien taustat jäivät kerronnan takia epäselväksi. Kuuntelijat 1,2 ja 3 kokivat, että jaksossa tuotiin jonkun verran eri näkökulmia esille, eivätkä he välttämättä jääneet kaipaamaan niitä enempää. Kuuntelijat 4 ja 5 kokivat, että jaksoon olisi voitu lisätä enemmän näkökulmia. Kuuntelija 4 kertoi, että koki juontajien kertovan rikostapausta vain tekijän näkökulmasta ja kertovan vain muutaman viittauksen läheisten kommentteihin. Kuuntelija 5 koki, että erilaiset näkökulmat rikostapaukseen jäivät tarinan kerronnassa taka-alalle.

9.3 Spekuloinnin välttäminen

Seuraavaksi käsittelen, havaitsivatko kuuntelijat jaksossa spekulointia tai sen välttämistä. Avoimilla haastattelukysymyksillä ”Oliko jaksossa mielestäsi paljon tuotu esiin omia päätelmiä tai mielipiteitä rikostapahtumista?” ja ”Huomasitko jaksossa jotain, mikä vaikutti sinusta arveluttavalta? Jos huomasit, niin mitä?” pyrittiin selvittämään, havaitsivatko kuuntelijat jaksossa spekulointia tai sensaation hakua. Haastattelukysymyksissä ei ollut suoraa kysymystä, jolla olisi kysytty kuuntelijoiden havaintoja spekuloinnista, vaan kysymyksillä pyrittiin katsomaan, kokevatko kuuntelijat itse juontajien kommentteja mahdollisesti rikostapahtumien spekuloinniksi tai spekuloinnin välttämiseksi. Suurimmaksi osaksi kuuntelijat eivät kokeneet, että kumpikaan jakso olisi sisältänyt huomattavasti juontajien omaa spekulointia tai päätelmiä. Kuuntelijoiden huomio kiinnittyi enemmän rikostarinoiden sisältöön sekä siihen, miten välikommentit saattoivat vaikuttaa tarinan kerronnan kuunteluun. Seuraavaksi erittelen kuuntelijoiden havaintoja podcastien välillä. Aloitan jaksosta *I Don't Like Mondays*.

I Don't Like Mondays -jakson osalta kuuntelijat 1, 2 ja 4 kokivat, että jaksossa oli tuotu esille jonkun verran juontajan omia mielipiteitä. Kuuntelija 1 kertoi, että juontaja eritteli selkeästi oman mielipiteensä tarinoiden faktoista. Kuuntelija 2 koki, että juontaja spekuloi jonkun verran rikostapahtumille loppupäätelmiä ja hänestä se sopi jaksoon, jotta se ei olisi liian uutismainen. Kuuntelija 4 ei kokenut, että jaksossa olisi esitetty tapauksista muuten omia mielipiteitä, paitsi jakson viimeisessä tarinassa juontaja pohti rikostapahtuman kulkua. Kuuntelijat 3 ja 5 eivät kokeneet, että juontaja olisi esittänyt jaksossa ollenkaan omia mielipiteitään. Kuuntelija 3 kertoo, että hänen mielestään jakson tapahtumien spekulointi jätettiin kuuntelijoille itselleen ja kuuntelija 5 ei kokenut, että jakso olisi kaivannut juontajan omia mielipiteitä. Kuuntelijat eivät maininneet jaksosta arveluttavaksi mitään, mikä olisi liittynyt juontajan tekemään spekulointiin tai päätelmiin. Sen sijaan arveluttaviksi asioiksi nousivat rikostapahtumien sisältämät tarinat tai se, millainen tausta juontajalla oli rikoksien käsitelyssä aikaisemmin.

True Crime and Wine -podcastin osalta kuuntelijat 1 ja 2 eivät kokeneet, että jaksossa olisi juuriakaan esitetty omia mielipiteitä tai päätelmiä. Kuuntelija 2 koki, että jaksossa kerrottiin selkeästi, jos kyseessä on juontajien oma mielipide. Kuuntelijat 3,4 ja 5 kokivat, että jaksossa esitettiin jonkun verran omia mielipiteitä, mutta haastattelun aikana he eivät osanneet eritellä mitään mieleenpainuvaa mielipidettä tai päätelmää. Kuuntelija 5 kuitenkin mainitsi, että mielipiteiden kertominen katkaisi jaksossa hänen mielestään tarinan kerrontaa. Kuuntelija 1 ja 5 pitivät jaksossa arveluttavana

alkoholin käyttöä. Kuuntelija 1 mainitsee, että päihtyminen tuntui näkyvän juontajien kerronnassa ja kuuntelija 5 koki, että viinin juominen vei uskottavuutta kerronnalta. Kuuntelija 4 mainitsi arveluttavaksi vitsien heittämissä vakavien aiheiden keskellä. Kuuntelijat 2 ja 3 eivät osanneet mainita jaksosta erikseen mitään mikä olisi ollut heille arveluttavaa.

9.4 Yksityisyyden suojaaminen

Seuraavaksi käsittelen kuuntelijoiden havaintoja jaksosten rikostapahtumien asianomaisten yksityisyyden suojaamisesta. Haastattelussa kuuntelijoiden ajatuksia asiasta pyrittiin selvittämään avoimilla haastattelu kysymyksillä, joita samoja kysymyksiä käytettiin osittain myös aikaisempien teemojen havainnointiin. Kysymyksiä olivat ”Miten jakso käsittelee sinusta rikoksen uhria ja/tai rikosentekijää?”, ” Oliko jaksossa mielestäsi tilanteita, joissa asianomaisia ei kunnioitettu? Jos oli, niin mitä?” ja ” Onko podcastin tekijällä mielestäsi erityisiä vastuita, kun hän käsittelee rikostapahtumia?”. Haastateltavilta ei kysytty suoraan yksityisyyden suojaamisesta, vaan haluttiin tarkastella nostavatko kuuntelijat itse esille teemaan sopivia huomioita. Kummastakaan jaksosta kuuntelijat eivät nostaneet huomattavaa määrää esille yksityisyyden suojaan liittyviä teemoja. Kuuntelijat keskittyivät enemmän rikostapausten uhrien sekä heidän läheistensä henkilökohtaisiin kokemuksiinsa ja tunteisiinsa.

I Don't Like Mondays -jakson osalta kuuntelijat 2 ja 5 nostivat esille yksityisyyden suojaamiseen liittyviä huomioita. Kuuntelija 2 mainitsi podcastin tekijän vastuuksi esimerkiksi sen, kuinka rikostapauksista tulee puhua, jos tapaus on käynnissä oleva tai se on oikeuden käsittelyssä. Kuuntelija 5 mainitsi tekijän vastuuksi sen, ettei asianomaisten henkilötietoja saa paljastaa liikaa, jotta asianomaiset voivat elää rauhassa, vaikka tapauksista käsiteltäisiin julkisesti. Kuuntelijat 1, 3 ja 4 mainitsivat vastuuksi kunnioituksen asianomaisia kohtaan ja sen, että tapahtumien sisältöä ei saa vääristää. He eivät kuitenkaan nostaneet esille erityisesti yksityisyyden suojaamiseen liittyviä huomioita. Muiden kysymysten aikana kuuntelijat eivät erityisesti nostaneet jaksosta esille yksityisyyden suojaan liittyviä ajatuksia tai havaintoja.

True Crime and Wine podcast -jakson osalta kuuntelijoille ei herännyt podcastin tekijän vastuuseen lisättävää, vaan he pysyttelivät samoissa mielipiteissään, kuin mitä heillä *I Don't Like Mondays* -jakson osalta oli. Myöskään muiden haastattelukysymyksien osalta kuuntelijat eivät nostaneet esille erityisesti yksityisyyden suojaan liittyviä teemoja. Uhreihin suhtauduttiin enemmän

tunnetasolla, ja pohdittiin miltä asian käsittely julkisesti voi esimerkiksi uhreista tai heidän läheisistään tuntua. Esimerkiksi kuuntelija 4 kertoo, kuinka koki, että rikoksen uhreja ja tekijää pidettiin jaksossa vitsinä, ja kuuntelija 5 olisi toivonut juontajilta vakavampaa suhtautumista uhrien sekä läheisten kokemuksiin.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Käsittelen haastattelujen analyysistä esiintyneitä havaintoja valitsemieni teemojen kautta ja muodostan johtopäätöksiä siitä, ovatko haastateltavat tunnistaneet *I Don't Like Mondays* -jaksosta eettisiä valintoja ja *True Crime and Wine* -jaksosta epäeettisiä valintoja. Kuuntelijat eivät kokeneet, että *I Don't Like Mondays* -jaksossa olisi lähtökohtaisesti käsitelty asianomaisia epäkunnioittavasti. Ainoastaan jaksossa esiintynyt viimeinen Yhdysvaltoihin sijoittuva rikostarina sai yhden kuuntelijan pohtimaan, voisiko jakson kerrontatapa olla epäkunnioittava jossain määrin. Juontajan suhtautumista rikostapauksiin pidettiin neutraalina ja hän käsitteli uhreja kuuntelijoiden mielestä ja rikosten tekijöitä objektiivisesti.

Suurin osa kuuntelijoista havaitsi *True Crime and Wine* -jaksosta epäkunnioittavaa käytöstä asianomaisia kohtaan. Epäkunnioittavana käytöksenä esille nousi erityisesti empatian puute uhreja ja heidän läheisiään kohtaan. Kuuntelijoilla oli erilaisia käsityksiä siitä, mikä on kunnioittavaa käytöstä. Esimerkiksi yksi kuuntelijoita koki epäkunnioittavana, että uhreista puhuttiin liian epäinhimillisesti, kun taas toinen saattoi kokea, ettei uhrien taustatiedoista ja perheistä ollut välttämätöntä kertoa laajemmin jakson tarinan kannalta. Kaikki kuuntelijat havainnoivat asianomaisten kunnioitukseen liittyviä teemoja tai ymmärsivät niiden merkityksen, vaikka osa kuuntelijoissa ei kokenut tärkeäksi sen huomioimista juontajana.

Kuuntelijat pitivät *I Don't Like Mondays* -jakson tietoja rikostarinoista luotettavina ja kokivat, että olivat saaneet tarpeeksi laajaa taustatietoa ja useita näkökulmia rikostapahtumista. Tämä auttoi kuuntelijoita ymmärtämään tapauksien sisällön paremmin. Yksi kuuntelijoista olisi kaivannut tapauksille enemmän visuaalista kuvailua ja toinen mainitsi miettineensä, voiko kuuntelijatarinoiden kertojiin luottaa. Rikostarinoiden kuvailun tyyliä ei voida ottaa huomioon opinnäytetyöni johtopäätelmissä, sillä se ei suoranaisesti liity luotettavan tiedon välittämiseen, vaan se on kuuntelijan henkilökohtainen mieltymys. Kuuntelijatarinoiden luotettavuuden pohtiminen sen sijaan osoittaa, että kuuntelijat kiinnittävät huomiota, jos tarinan kerrotaan tulevan muualta, kuin luotettavasta lähteestä.

True Crime and Wine -jakson osalta suurempi osa kuuntelijoista kertoi kokeneensa, että pohjatyötä oli tehty jaksoon hyvin ja erilaisia näkökulmia oli jaksossa tarpeeksi. Epäluotettavan tiedon havainnoiksi nousi Wikipedian käyttäminen rikostarinan lähteenä, sekä muutama kuuntelija koki, ettei näkökulmia ollut tarpeeksi tai näkökulma oli liian painottunut esimerkiksi tekijään. Vastauksista

voidaan päätellä, että kuuntelijat havaitsevat epäluotettavaa tietoa kohtuullisen hyvin. Luotettavuus havainnoidaan, kun sitä korostetaan jaksossa, mutta sen puuttumisen havaitseminen on vaikeampaa.

Kuuntelijat eivät kokeneet, että kumpikaan podcast-jaksoista olisi sisältänyt huomattavasti juontajien omia päätelmiä tai spekulatiota rikostapahtumien kulusta. *I Don't Like Mondays* -jakson osalta suurempi osa kuuntelijoista koki, että juontaja toi esille omia mielipiteitään rikostapauksista. Kuuntelijat havaitsivat jaksosta, mikä oli juontajan omaa mielipidettä tai päätelmää. Yksi kuuntelijoista mainitsi, että piti siitä, kun juontaja toi esiin omia mielipiteitään, sillä silloin jakso ei tuntunut liian uutismaiselta. Kukaan kuuntelijoista ei maininnut, että juontajan esittämät mielipiteet tai päätelmät olisivat olleet arveluttavia.

Myös *True Crime and Wine* -jaksossa suurin osa kuuntelijoista havaitsi, että jaksossa juontajat esittivät myös omia mielipiteitään. Kuuntelijat eivät kuitenkaan tuntuneet kiinnittävän niihin suurempaa huomiota, sillä he eivät maininneet mahdollisia esimerkkejä mielipiteistä tai päätelmistä, joita olivat kuulleet. Arveluttavaksi jaksossa nousi muutaman kuuntelijan mielestä alkoholin käyttö jakson yhteydessä tai se, että välikommentit katkaisivat tarinankerronnan sujuvuutta. Spekulointi ja päätelmien sisältyminen jaksoihin herätti ristiriitaisia huomiota ja vastauksia. Kuuntelijat huomasivat jaksoista mielipiteitä, mutta eivät kiinnittäneet niin paljon huomiota niiden sisältöön tai siihen, oliko niillä tarkoitus spekuloida rikostarinaa sensaatiomaisesti. Vastauksista päätellen tällaisessa huomion kiinnittämisessä on kuuntelijoiden välillä vaihtelevuutta, eikä haastattelulla pystytty todentamaan yhtä selkeää tapaa, jolla kuuntelijat havainnoivat spekuloinnin tai päätelmien tekemisen.

Kuuntelijat eivät havainneet jaksoista huomattavasti yksityisyyden suojaan liittyviä valintoja. Kuuntelijoilta kysyttäessä podcastin tekijän vastuusta nosti kaksi kuuntelijaa esille yksityisyyden suojan tärkeyden. Huomiot liittyivät esimerkiksi rikostapausten mahdolliseen sen hetkiseen käsittelyyn oikeudessa ja siihen, miten julkisuudessa voidaan käsitellä rikostapausten asianomaisten henkilöitä niin, että he pysyvät suojassa. Kuuntelijat eivät vastanneet avoimiin kysymyksiin muita havainnoja yksityisyyden suojaamisesta, vaan pohtivan asioita enemmän empaattisesti uhrien ja heidän läheisiensä kokemuksien kautta. Vaikka voidaan päätellä, etteivät kuuntelijat erityisesti kiinnittäneet huomiota yksityisyyden suojaamiseen, olivat he tunnetasolla uhrien puolella ja halusivat heille oikeutta.

11 YHTEENVETO

Muodostamistani johtopäätöksistä voidaan todeta, että kuuntelijat havainnoivat podcast-jaksoista valitsemiani eettisiä teemoja osittain. Osa eettisistä teemoista oli kuuntelijoille helpommin tunnistettavissa, mutta osaan he eivät kiinnittäneet huomiota juuri ollenkaan. Kuuntelijat tunnistivat jaksoista kunnioittavaa tai epäkunnioittavaa käytöstä asianomaisia kohtaan ja tämän teeman osalta voidaan todeta, että kuuntelijat tunnistivat eettisemmin tehdyn podcast-jakson. Kaikki kuuntelijat myös havainnoivat teemaan liittyviä käsitteitä, mutta eivät välttämättä olleet kiinnittäneet niihin huomiota jakson kuuntelemisen aikana.

Mielestäni mielenkiintoista oli, kuinka osan kuuntelijoiden vastauksista havaitsin, ettei kunnioittamista asianomaisia kohtaan välttämättä pidetty tärkeänä tai siihen ei kiinnitetty huomiota. Pohdin, onko mahdollista, ettei osa kuuntelijoista ajattele aktiivisesti rikostapahtumien asianomaisten olevan oikeita henkilöitä. Mielestäni kuuntelijoiden vastauksiin vaikutti myös *True Crime and Wine* -jakson tapahtumien sijoittuminen ulkomaille ja kauas menneisyyteen. Mielestäni silloin true crime -jaksojen asianomaiset saattavat tuntua kuuntelijoille etäisemmältä, eikä heidän kokemiaan asioita välttämättä samalla tavalla empatisoida, kuin kotimaassa tapahtuneissa rikostapauksissa.

Kummastakin jaksosta kuuntelijat kokivat saaneensa luotettavaa tietoa. *True Crime and Wine* -jaksosta havaittiin kuitenkin myös epäluotettavia valintoja, kuten Wikipedian käyttö lähteenä sekä laajempien näkökulmien puute. Mielenkiintoista kuitenkin oli havaita, että luotettavan tiedon välittäminen havaittiin, mutta epäluotettavaa tiedon välitystä ei. Mielestäni tämä oli mielenkiintoinen havainto, sillä se voi kertoa siitä, että kuuntelijat eivät välttämättä osaa arvioida tiedon luotettavuutta niin hyvin, vaan luottavat juontajan kertomaan automaattisesti. Pohdinta kuulijatarinoiden luotettavuudesta kuitenkin osoitti myös sitä, että osa kuuntelijoista kiinnitti luotettavan tiedon välittämiseen erityistä huomiota. Tämän teeman osalta voidaan todeta, että kuuntelijat tunnistivat luotettavan tiedon välittämisen jaksosta osittain.

Jaksoissa havaittuun spekulointiin ei saatu kuuntelijoiden vastauksista muodostettua selkeää lopputulemaa. Huomion kiinnittäminen teemaan oli kuuntelijoiden välillä yksityiskohtaista ja vastaukset poikkesivat osittain toisistaan. Kuuntelijat huomasivat molemmissa jaksoissa juontajien kertovan omia mielipiteitään ja erottivat lähtökohtaisesti ne rikostarinoiden faktatiedoista. Kuitenkaan

haastatteluissa kuuntelijat eivät pystyneet mainitsemaan kuulemiaan mielipiteitä, mikä mielestäni osoittaa, ettei jaksojen kuuntelijat välttämättä kiinnitä tällaisiin asioihin suurempaa huomiota. Tämän teeman osalta vastaus jäi siis epäselväksi, eikä sen huomaamista tai huomaamatta jättämistä pystytty selkeästi arvioimaan.

Yksityisyyden suojaamisen teeman osalta havaitsin, että kuuntelijat suhtautuivat siihen suhteellisen kevyesti, eivätkä erityisesti tunnistanee teemaan liittyviä asioita. *True Crime and Wine* -jaksosta esille nousivat kuuntelijoiden havainnot kevyestä ja vitsailevasta asenteesta. Mielestäni kuuntelijoiden huoli kevyeen suhtautumiseen voidaan laskea havainnoksi myös siihen, kertovatko juontajat rikostapauksista niin, että se suojaa asianomaisten yksityisyyttä. Kuuntelijat miettivät enemmän asianomaisten tunteita rikostapauksien ympärillä, kuin miten käytännössä asianomaisia suojellaan, kun tapauksista puhutaan julkisesti. Mielestäni tämä osoittaa, että kuuntelijat haluavat ottaa huomioon esimerkiksi rikostarinoiden uhrin ja heidän kokemuksensa. Uskon, että suurin osa kuuntelijoista olisi voinut vastata suoraan kysymykseen yksityisyyden suojasta niin, että pitäisi sen huomioimista tärkeänä, sillä he suhtautuivat rikostarinoiden uhreihin lähtökohtaisesti empaattisesti haastattelujen aikana.

Opinnäytetyöni kysymykseen totean, että kuuntelijat pystyvät tunnistamaan eettisesti tehdyn true crime -podcast-jakson tiettyjen valitsemieni eettisten teemojen kautta, mutta eivät kaikkien. Enemmistö kuuntelijoista havaitsi jaksojen sisältämiä eettisiä teemoja, mutta eivät niin hyvin epäeettisiä valintoja tai niitä teemoja, jotka jaksoista kokonaan puuttuivat. Kuuntelijat arvostivat podcastin juontajien lähestymistavoissa rikostarinoihin neutraalia suhtautumista ja luotettavan tiedon välittämistä. Vitsailu tai muu liian kevyt suhtautuminen huomattiin, eikä sitä pidetty lähtökohtaisesti sopivana rikostarinoista kerrottaessa. Kuuntelijoilla oli myös toisistaan yksittäisiä poikkeavia mielipiteitä siitä, mitä he jaksossa arvostivat tai eivät.

On vaikea sanoa, voiko podcastien tekijöiden suosion havittelu tuottaa epäeettisempiä podcasteja, sillä koen, että ihmiset haluavat pääsääntöisesti viihtyä podcastien parissa, jolloin mielestäni voisi ajatella, että jaksojen tulisi sisältää esimerkiksi huumoria tai sensaation hakuista spekulointia. Opinnäytetyöni kuitenkin osoittaa, että eettisesti tehtyä true crime -podcastia on kuuntelijoiden mielestä myös mielenkiintoista kuunnella. Opinnäytetyöni tulokset voivat antaa pohjaa sille, miten kuuntelijoiden huomioiden jaksojen sisällöstä tulisi ottaa huomioon ja miten hyvin kuuntelijoiden voidaan olettaa tunnistavan true crime -jaksoista eettisiä valintoja. Opinnäytetyöstäni voidaan todeta, että eettiset arvot ja periaatteet ovat osa ihmisten tiedostamattomia odotuksia ja arvostuksia viestinnässä.

LÄHTEET

Aalto, T 2005. Podcasting vahvassa myötätuulessa. Yle. Hakupäivä 8.2.2024. <http://vintti.yle.fi/yle.fi/blogit.yle.fi/tuija-taalla-hei/podcasting-vahvassa-myotatuulella.html>.

Acast 2022. True Crime and Wine Podcast. Hakupäivä: 17.4.2024. <https://shows.acast.com/truecrimeandwinepodcast/about>.

Aho, Riina 2020. Podcast-tutkimus 2020: tunnettuus ja kuuntelu edelleen kasvussa. Radiomedia. Hakupäivä 10.4.2024. <https://radiomedia.fi/ajankohtaista/podcast-tutkimus-2020-tunnettuus-ja-kuuntelu-edelleen-kasvussa/>.

Eronen, Riitta 2018. Lainasanat Podcast. Kielikello. Hakupäivä 15.11.2023. <https://www.kielikello.fi/-/podcast>.

Hakola, Noora 2020. Kotimaiset true crime -podcastit ja niiden tekijöiden eettinen vastuu. Metropolian ammattikorkeakoulu. Elokuvan ja television koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Hakupäivä 7.2.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/349568/Hakola_Noora.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Helsingin kaupunki 2024. Tilan varaus. Varaa tiloja ja laitteita. Hakupäivä 9.5.2024. <https://tilavaaraus.hel.fi/search/single?purposes=8#content>.

Hirsijärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2022. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Julkaisija: Gaudeamus Hakupäivä 19.2.2024. <https://www.elibrary.com/fi/book/9789523458123>.

Julkisen sanan neuvosto, 2024. 8525/YLE/23. Päätökset. Julkisen sanan neuvosto. Hakupäivä 12.4.2024. <https://jsn.fi/paatos/8525-yle-23/>.

Juttutyypit, 2024. Podcast. Mediakasvatus Uutismedian liitto. Hakupäivä 15.11.2023. <https://juttutyypit.fi/juttutyypit/podcast/>.

Kelola, Kati 2022. 9 kysymystä true crimesta: Mitä himo tositapahtumiin perustuvaan rikosviihteeseen kertoo yhteiskunnasta ja ajastamme? Tutkijatohtori Pauliina Tuomen haastattelu. Apu. Hakupäivä: 15.2.2024. <https://www.apu.fi/artikkelit/miksi-murha-kiinnostaa-9-kysymysta-true-crimesta>.

Minilex, 2024. Lakitieto. Rikoslaki ja kunnianloukkaus. Hakupäivä 5.3.2024. <https://www.minilex.fi/a/rikoslaki-ja-kunnianloukkaus>.

Nordenstreng, Kaarle & Heinonen, Ari 2002. Mediaetiikan kipupisteet. Tampereen yliopisto. Hakupäivä 19.2.2024. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/65415/951-44-5392-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Ojala, Terhi 2020. Draamaa tosielämän rikostarinoissa. Analyysi true crime -podcastin jakson rakentumisesta ja sisällöistä. Oulun ammattikorkeakoulu. Viestinnän tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Hakupäivä 7.2.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/347111/ojala_terhi.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Pietarinen, Juhani 2015. Ensyklopedia Logos. Etiikka. Filosofia.fi. Hakupäivä 16.2.2024. <https://filosofia.fi/fi/ensyklopedia/etiikka>.

Podnews, 2023. Special: Happy 20th Birthday, Podcasting. Hakupäivä 10.4.2024. <https://podnews.net/update/podcast-20th-birthday-history>.

Pölönen, Sakri 2023. Podcastit täyttivät 20 vuotta: Näin alasta paisui miljardibisnes. Helsingin sanomat. Hakupäivä 10.4.2024. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009705327.html>.

Ruohonen, Voitto 2022. Rikos ei vanhene. True crime kyläkäräjistä podcasteihin. Kustantaja: Gaudemus. Painopaikka: Tallinna Raamatutrukikoja OU, Tallinna.

STT, 2024. Tutkimus: yhä useampi suomalainen on valmis maksamaan podcasteista, joita kuunnellaan kotiaskareiden lomassa ja jopa saunassa. Podimo. STT. Hakupäivä 10.4.2024. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70118941/tutkimus-yha-useampi-suomalainen-on-valmis-maksamaan-podcasteista-joita-kuunnellaan-kotiaskareiden-lomassa-ja-jopa-saunassa?publishid=69820336&lang=fi>.

True crime podcast training, 2024. Journalistic Ethics in True Crime Research. Hakupäivä: 5.3.2024. <https://truecrimepodcasttraining.com/journalistic-ethics-in-true-crime-research/>.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Hakupäivä 15.11.2023. <https://www.el-library.com/book/9789520400118>.

Tuomi, Pauliina 2022. Kun rikollisuudesta ja kuolemasta tulee viihdettä. (Media)väkivalta viihteellistymisen näkökulmasta. FT, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto / Pori Laboratory of Play. Hakupäivä 15.2.2024 [file:///C:/Users/Anni%20M%C3%A4nnikk%C3%B6/Downloads/121895-Artikkelin%20teksti-248590-1-10-20220921%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Anni%20M%C3%A4nnikk%C3%B6/Downloads/121895-Artikkelin%20teksti-248590-1-10-20220921%20(1).pdf).

Viestinnän eettinen neuvottelukunta, 2023. Viestinnän eettiset ohjeet 2015–2023. Hakupäivä 5.3.2024. <https://ven.fi/ohjeet/viestinnan-eettiset-ohjeet/viestinnan-eettiset-ohjeet-2015-2023/>.

Yle areena, 2023. Ilta alamaailmassa: linan tarina. Yle. Hakupäivä 12.4.2024. <https://areena.yle.fi/podcastit/1-65174169>.

TUTKIMUSAINEISTO

I Don't Like Mondays -podcast 2024. Kuulijoilta 12. Spotify. Hakupäivä 19.2.2024. <https://open.spotify.com/episode/6SoAKDpCSEERpby2zkgdwn>.

True Crime and Wine -podcast 2022. Jakso 5: Teksasin Moottorisahamurhat. Spotify. Hakupäivä 19.2.2024. <https://open.spotify.com/episode/4YOHYtX3nYAzKPLsNCPehN>.

Haastattelu 1 (kuuntelija 1). Haastattelu tehty kyselylomakkeella 19.3.2024. Vastaukset opinnäytetyön tekijän hallussa.

Haastattelu 2 (kuuntelija 2). Haastattelu tehty kyselylomakkeella 27.3.2024. Vastaukset opinnäytetyön tekijän hallussa.

Haastattelu 3 (kuuntelija 3). Haastattelu tehty kyselylomakkeella 2.4.2024. Vastaukset opinnäyte-
työn tekijän hallussa.

Haastattelu 4 (kuuntelija 4). Haastattelu tehty kyselylomakkeella 7.4.2024. Vastaukset opinnäyte-
työn tekijän hallussa.

Haastattelu 5 (kuuntelija 5). Haastattelu tehty kyselylomakkeella 24.4.2024. Vastaukset opinnäyte-
työn tekijän hallussa.

Haastattelukysymykset

1. Miten usein kuuntelet podcasteja? Valitse seuraavista sopivin vaihtoehto: Useamman kerran viikossa / Viikoittain / Pari kertaa kuukaudessa / Harvemmin
2. Millaisia podcasteja yleensä kuuntelet?
3. Viihdytkö kuuntelemaasi jakson parissa? Oliko podcastin kuunteleminen mielestäsi verrattavissa esimerkiksi sarjan tai leffan katseluun?
4. Mitä ajatuksia tai tunteita jakso herätti sinussa?
5. Miten jaksossa pohjustettiin mielestäsi rikostapahtuman taustoja?
6. Oliko jaksossa mielestäsi paljon tuotu esiin omia päätelmiä tai mielipiteitä rikostapahtumista?
7. Minkälainen oli podcast-jakson tunnelma?
8. Huomasitko jaksossa jotain, mikä vaikutti sinusta arveluttavalta? Jos huomasit, niin mitä?
9. Millaisia ajatuksia jaksossa käytetty kuvailu sinussa herätti? Entä tehosteet, kuten esimerkiksi musiikki ja ääniefektit?
10. Millaisia ajatuksia jaksossa käytetty lähestymistapa rikoksiin herätti? Esimerkiksi rikosten kuvailu?
11. Miten jakso käsittelee sinusta rikoksen uhria ja/tai rikosentekijää?
12. Miten jaksossa suhtauduttiin rikoksen uhriin(uhreihiin) ja heidän läheisiinsä?
13. Miten jaksossa tuotiin esille aiheesta eri näkökulmia?
14. Oliko jaksossa mielestäsi tilanteita, joissa asianomaisia ei kunnioitettu? Jos oli, niin mitä?
15. Onko podcastin tekijällä mielestäsi erityisiä vastuita, kun hän käsittelee rikostapahtumia?
16. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa kuulemaasi podcastia parhaiten:
informatiivinen/tarinallinen/koskettava/kaikkea noita?
17. Jos jokin podcastissa häiritsi sinua, niin mikä?